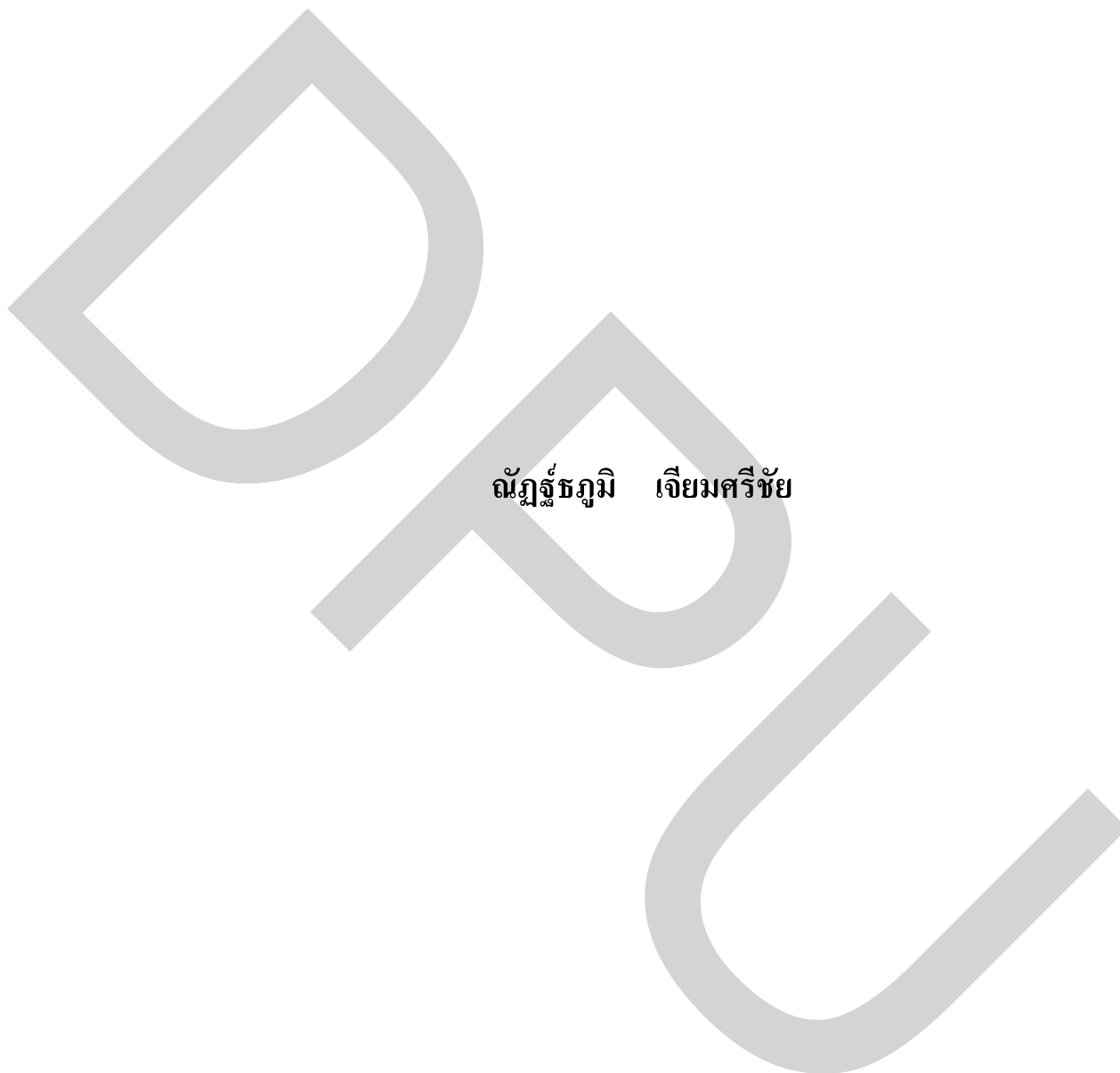

การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกระบบที่ของสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

พ.ศ. 2550

**A STUDY OF OUT OF SCHOOL LEARNING RESOURCE MANAGEMENT
FOR SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS
IN BANGKOK METROPOLIS**

Nattapoom Jaemsrichai

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Education Management
Graduate School, Dhurakij Pundit University**

2007

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๑
สารบัญตาราง.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	6
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.5 นิยามศัพท์และความหมาย.....	6
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 ความหมายของการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	8
2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ.2545.....	10
2.3 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544.....	12
2.4 แผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาสำหรับเยาวชนระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2540-2544).....	13
2.5 โครงการท่องเที่ยวทัศนศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับเยาวชน	14
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาและดูงานนอกสถานที่.....	16
2.7 แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.....	18
2.8 แนวคิดการเรียนรู้แบบเผชิญประสบการณ์.....	22
2.9 การดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	24
2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	33
3.1 ประชากรและการเลือกตัวอย่าง.....	33
3.2 ประเภทของข้อมูล	34
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
3.6 เกณฑ์การให้คะแนน.....	36
4. ผลการศึกษา.....	37
4.1 ผลการศึกษาจากผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่.....	37
4.2 เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	44
4.3 ผลการศึกษาจากนักเรียน.....	50
5. สรุปผลการศึกษา.....	60
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	60
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	63
5.3 แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่และแนวทางการจัดกิจกรรม.....	67
5.4 แนวทางการจัดเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	69
5.5 ข้อเสนอแนะ.....	71
บรรณานุกรม.....	73
ภาคผนวก.....	76
แบบสอบถามสำหรับครูผู้จัด.....	77
แบบสอบถามสำหรับนักเรียน.....	81
แบบขออนุญาตผู้ปกครองพานักเรียนและนักศึกษาไปนอกสถานที่.....	85
แบบขออนุญาตผู้บังคับบัญชาพานักเรียนและนักศึกษาไปนอกสถานที่.....	86
แบบรายงานผลการพานักเรียนและนักศึกษาไปนอกสถานที่.....	87

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 กลุ่มตัวอย่าง.....	34
4.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	37
4.2 ความถี่ในการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ ในระยะเวลา 1 ปีการศึกษา.....	38
4.3 วัตถุประสงค์ในการจัดเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	38
4.4 การแจ้งกำหนดการล่วงหน้าในการเดินทางไป ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	39
4.5 ผู้ดำเนินงานและผู้บรรยายการจัดการเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	39
4.6 ประโยชน์ในการจัดเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	40
4.7 สิ่งที่คาดหวังจากการจัดการเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	40
4.8 รูปแบบการประเมินผลหลังกลับจากการเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	41
4.9 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	41
4.10 แหล่งเรียนรู้ที่ได้ไปในปีการศึกษา 2548.....	42
4.11 ระยะเวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ปีการศึกษา 2548.....	42
4.12 แหล่งเรียนรู้ที่มีกำหนดการไปในปีการศึกษา 2549.....	43
4.13 ระยะเวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ปีการศึกษา 2549.....	43
4.14 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม.....	50
4.15 แหล่งเรียนรู้ที่ได้เดินทางไปครั้งล่าสุดปีการศึกษา 2549.....	50
4.16 ค่าใช้จ่ายในการไปเรียนรู้อยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ต่อครั้ง.....	51

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.17 ระยะเวลาที่คิดว่าเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ นอกสถานที่แต่ละครั้ง.....	52
4.18 จำนวนครั้งที่เหมาะสมต่อการจัดเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ในรอบ 1 ปีการศึกษา.....	52
4.19 การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	53
4.20 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเดินทางไปศึกษา ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	53
4.21 ข้อควรปรับปรุงในการจัดเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	54
4.22 ข้อควรปรับปรุงของแหล่งเรียนรู้ที่ได้เดินทางไป.....	54
4.23 การประเมินผลหลังจากการเดินทางไปเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่.....	55
4.24 แหล่งเรียนรู้ที่อยากให้สถานศึกษาจัดในครั้งต่อไป.....	55
4.25 การเดินทางไปศึกษาด้วยตนเองหลังจากกลับ จากการเรียนรู้ที่ทางสถานศึกษาจัดไป.....	56
4.26 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ด้านเนื้อหา.....	57
4.27 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ด้านวิทยากร.....	58
4.28 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ด้านการจัดการ.....	59

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกระบบการศึกษาของสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้เขียน	ณัฐฐ์ภูมิ เจียมศรีชัย
อาจารย์ที่ปรึกษา	รศ.ดร.สมบุญณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์
สาขาวิชา	การจัดการการศึกษา
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกระบบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกระบบการศึกษาที่ สํารวจแหล่งเรียนรู้และความพอใจของนักเรียน และเสนอแนวทางจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกระบบการศึกษาได้อย่างเหมาะสม กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้จัด 19 คน และนักเรียนที่ได้ไปเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกระบบการศึกษาที่จำนวน 450 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกระบบการศึกษาให้กับนักเรียนอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นการสร้างความจดจำที่ดี ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมเมื่ออยู่นอกระบบที่ แหล่งเรียนรู้ที่ไปได้แก่ พิพิธภัณฑ์ วัด นิทรรศการงานแสดง และสวนสนุก ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอยู่ที่ 100 บาทต่อคนต่อครั้ง อุปสรรคในการจัดเรียนรู้นอกระบบการศึกษาที่คือ การดูแลความปลอดภัยของนักเรียน และกฎระเบียบในการขออนุญาต ด้านความพอใจของนักเรียนต่อการจัดเรียนรู้นอกระบบการศึกษาที่ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สถานที่ เนื้อหาการบรรยาย เอกสารและกิจกรรมเรียนรู้ มีความพอใจระดับมาก ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากวิทยากร การอธิบายสื่อความหมาย การใช้ภาษา น้ำเสียง การรักษาเวลา การตอบข้อซักถาม มีความพอใจระดับมาก ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ การทำแผนกำหนดการ การบริการอาหาร การจัดกิจกรรมนันทนาการ การแก้ไขปัญหาในเรื่องต่าง ๆ มีความพอใจระดับมาก

สำหรับแนวทางการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกระบบการศึกษาที่ครูผู้จัดควรกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจน สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ เพื่อให้มีทักษะในด้านการจัดการ การวางแผน และการทำงานเป็นทีม

Thesis Title   A Study of Out of School Learning Resource Management for
 Secondary Education Institutions in Bangkok Metropolis

Author   Nattapoom Jaemsrichai

Thesis Advisor   Assoc. Prof. Dr.Somboonwan   Satyarakwit

Department   Education Management

Academic Year   2006

ABSTRACT

The purposes of the research on “A Study of Out of School Learning Resource Management for Secondary Education Institutions in Bangkok Metropolis” were to study the management out of school learning resource; to survey the learning resource and students’ satisfaction, and to propose the suggestion of out of school learning resource management. Sample were 19 teachers and 450 students in secondary schools in Bangkok. Questionnaires and interviews were used to collect data and were analyzed by frequency, percentage, average and standard deviation.

The results of this research were : the management for of out of school learning resources used in school were : to assuage at least once a year in order to gain the students’ experience, to improve their learning and learn how to behave when they were out of the school. Learning resources included museum, temple, fair and park . The cost of out of school learning was 100 bath per person. Problems for of out of school learning resource management were students’ security and regulations. The students’ satisfaction found that; place, content, document and learning activities were at the high level. Knowledge and experiences, language, tone timeworn and answering, were also at the high level.

The recommendation were setting the objective precisely, relating to students’ need, encouraging the students to involve in managing, learning activity to improve managing, planning and team building skill.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศที่กำลังพัฒนานั้นการศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะนำมาสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาพื้นฐานคุณภาพชีวิต จากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชเกี่ยวกับการศึกษาเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2520 ใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญ ในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศย่อมกระทำได้สะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว”

สาระสำคัญของการปฏิรูปการศึกษานั้นได้แก่ การจัดการศึกษาให้เป็นกระบวนการพัฒนาคนตลอดชีวิต โดยมุ่งพัฒนาให้เต็มศักยภาพ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และด้านสังคม กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาในทุกระดับ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ สามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์และก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ โดยเฉพาะหมวด 4 ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการปฏิรูปการศึกษาที่ครอบคลุมสาระกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การให้ผู้เรียนจินตนาการจากสิ่งที่ไม่เคยพบเห็นหรือสัมผัสมาก่อน โดยการฟังจากการบรรยายของครู หรือการดูจากภาพประกอบ หรือการสร้างสถานการณ์จำลองไม่อาจสร้างความเข้าใจได้ดีเมื่ออยู่ในห้องเรียน การจัดให้การเรียนรู้นอกสถานที่จึงมีประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่จะพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งส่งเสริมแนวทางและแผนการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะจุดประสงค์ในการเรียนบางอย่างไม่อาจตอบสนองได้ด้วยการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด การจัดให้การเรียนรู้นอกสถานที่จึงเป็นกิจกรรมหนึ่ง ของการศึกษานอกห้องเรียนที่น่าสนใจ เพราะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากเรียนรู้ใน

สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว และเกิดการเรียนรู้ว่าการเรียนหรือการศึกษานั้นไม่ได้จำกัดอยู่ในห้องเรียนหรือภายในโรงเรียนเท่านั้น ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวล้วนเป็นสิ่งที่น่าศึกษาทั้งสิ้น

เรื่องการส่งเสริมการเรียนรู้จากการทัศนศึกษายังแหล่งเรียนรู้นอกสถานทีนั้น ได้มีผู้ให้ความสนใจกันมากเพราะเด็กจะเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom) (อ้างถึงใน นิคม จารุมณี, 2536 : 137) ผู้มีชื่อเสียงทางด้านจิตวิทยาการศึกษาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลทางการศึกษา ได้กล่าวไว้ว่า การจัดทัศนศึกษาให้เด็กช่วยให้เด็กมีการพัฒนาความรู้ความสามารถ จากการเรียนรู้จากประสบการณ์ได้มาก แหล่งเรียนรู้มีส่วนสำคัญที่จะทำให้มีผลต่อการพัฒนาสติปัญญา เด็กจะเกิดการเรียนรู้โดยทั่วไป และเกิดการเรียนรู้ในเรื่องเฉพาะอย่างได้ดี

ในสมัยยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการมีการเดินทางเพื่อทัศนศึกษาขนาดใหญ่ (Grand tour) ที่เป็นที่ยอมรับมากในศตวรรษที่ 16 - 18 และหมดความนิยมไป เนื่องจากสงครามแนโปเลียน การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาเป็นการเดินทางที่ชายหนุ่มจากชนชั้นสูงในประเทศสหราชอาณาจักรและประเทศอื่นในยุโรปตอนเหนือ โดยมีผู้ติดตามเป็นคนรับใช้ มัคคุเทศก์ และอาจารย์ผู้ให้ความรู้ เป็นการเดินทางไปทั่วภาคพื้นยุโรปเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ใช้เวลาในการเดินทาง 1-3 ปี ในการไปเยือนเมืองสำคัญของประเทศอิตาลี ได้แก่ ตูริน (Turin) มิลาน (Milan) ฟลอเรนซ์ (Florence) โรม (Rome) เนเป็ล (Naples) และเวนิส (Venice) ผู้เดินทางจะได้เยี่ยมชมศิลปะแบบเรเนอซอง และศิลปะโรมัน ซึ่งเป็นรูปแบบของวัฒนธรรมมาตรฐานของ ยุโรปในภาพรวม แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเหล่านี้ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสังคมเดียวกันกับชนชั้นสูง

ซามูเอล จอห์นสัน (Samuel Johnson) (อ้างถึงใน นิคม จารุมณี, 2536 : 138) นักประพันธ์ยิ่งใหญ่ชาวอังกฤษได้กล่าวไว้ว่า “ชายใดที่ไม่ได้ไปเยือนอิตาลี ต้องถูกมองว่าเป็นคนด้อยการศึกษาที่ไม่ได้สัมผัสในสิ่งที่ชายชาติพึงพบเห็น การเดินทางทัศนศึกษาขนาดใหญ่เป็นการได้เห็นฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ศาสนาของพวกเราทุกคน กฎหมายของเราทุกคน ศาสตร์ที่กล่าวมาทั้งหมด มาจากฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน”

สำหรับประเทศไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) พระองค์ได้เสด็จประพาส ยุโรป เป็นเวลานานถึง 9 เดือน ในพุทธศักราช 2440 โดยเรือหลวง “มหาจักรี” ซึ่งเป็นลักษณะการเดินทางแบบแกรนด์ทัวร์ (Grand Tour) มีการจัดเส้นทางการเดินทาง สถานที่พักแรมไว้อย่างชัดเจน พระองค์ได้เสด็จเยือน เมืองเวนิส เจนิวา ตูริน ฟลอเรนซ์ โรม เวียนนา บูดาเปสต์ วอร์ซอร์ เซนต์ปีเตอร์เบิร์ก เฮสเซน กรุงเฮก บรัสเซล ปารีส ลอนดอน

ฯลฯ ซึ่งเป็นการเดินทางเพื่อสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ และเผยแพร่ชื่อเสียงของสยามประเทศให้เป็นที่รู้จักของนานาอารยประเทศ

ส่วนการเดินทางในประเทศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสต้นไปตามหัวเมืองต่าง ๆ หลายเมืองเพื่อเยี่ยมเยียนประชาราษฎร์และสำรวจสภาพโดยทั่วไปของประเทศ ในโอกาสดังกล่าว พระองค์ได้มีโอกาสเยี่ยมชมสถานที่สำคัญ ทั้งโบราณสถานและธรรมชาติในหัวเมืองต่าง ๆ อีกด้วย

จากการเสด็จประพาสยุโรปและการเสด็จประพาสต้น ได้ทรงเข้าใจปัญหาและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนของพระองค์ในท้องที่ต่างๆ พระองค์ได้นำความเจริญและวิทยาการ ความเจริญก้าวหน้าของนานาอารยประเทศ ที่ได้เสด็จเยือนมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านการศึกษา การคมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสาร และการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน

นอกจากการเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแล้ว แหล่งที่ให้ความรู้สำคัญอีกอย่างก็คือพิพิธภัณฑ์ ในต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษนั้น ให้ความสำคัญแก่พิพิธภัณฑ์มาก โดยกำหนดให้เป็นองค์กรอิสระ ทำงานในรูปของ "สภา" ที่เรียกว่า "สภาพิพิธภัณฑ์ หอสมุด และหอจดหมายเหตุ" รวมงานด้านห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ และข้อมูลสารสนเทศเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้พิพิธภัณฑ์ เป็น "แหล่งทรัพยากรทางการศึกษา" และเป็นศูนย์กลางด้านการเรียนรู้

นอกจากจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้แล้ว พิพิธภัณฑ์ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะในสังคมอังกฤษหรือสังคมทั่วไปนั้นจะมีกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นผู้ว่างงาน มีรายได้ต่ำ สุขภาพไม่ดี ยากจน ครอบครัวยแตกแยก อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมหรืออยู่ในสถานะแวดล้อมที่มีอาชญากรรมสูง กลุ่มคนเหล่านี้เป็นกลุ่มที่ถูกกีดกันจากสังคม ดังนั้นสถานที่ที่จะเป็นแหล่งให้เขาไปได้รับความรู้และความบันเทิงได้นั้น ก็คือ พิพิธภัณฑ์ หอสมุด และหอศิลป์นั่นเอง จากการแสดงผลงานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะ และวัฒนธรรมที่ถูกจัดวางไว้อย่างสวยงามนั้น สามารถทำให้เขาเหล่านี้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดจินตนาการ เกิดการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจและพัฒนาทักษะต่างๆ และที่สำคัญก็คือ สร้างความเชื่อมั่น ลดความรู้สึกที่พวกเขาถูกกีดกันทางสังคมลง พิพิธภัณฑ์ทำหน้าที่เป็นห้องเรียน ที่นำสู่ประสบการณ์จริง เป็นการเรียนรู้ของชีวิต เป็นห้องเรียนเพื่อชีวิต

ในประเทศอังกฤษพบว่า พิพิธภัณฑ์นั้นกระตุ้นให้เกิดสิ่งใหม่มากมาย ซึ่งพอสรุปได้คือ

1. เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและผู้ใหญ่ที่ให้ความสนใจเป็นพิเศษใน

การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

2. กระตุ้นให้ผู้ใหญ่ที่ไม่คุ้นเคยกับการศึกษาในระบบมีโอกาสได้ใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นก้าวแรกนำไปสู่การเรียนรู้

3. ผู้เรียน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น สามารถเข้าร่วมในโครงการสำคัญของประเทศ

4. บุคคลและครอบครัวได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในระบบในสิ่งแวดล้อมที่พึงประสงค์

5. เกิดการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างชุมชนและพิพิธภัณฑสถานในการพัฒนาการบริการใหม่ๆ ให้แก่ผู้ชมซึ่งถือเป็นบุคคลสำคัญ

6. ผู้เรียนที่ขาดแรงจูงใจ นักศึกษา และผู้ใหญ่ ได้เข้ามาเรียนรู้ในสถานการณ์ที่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างอิสระ

7. การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาชาติกว้างขวางขึ้น ได้แนวทางใหม่ในการพัฒนาหลักสูตรกลางด้านภาษา คณิตศาสตร์ กีฬา และวิชาอื่นๆ ที่สำคัญอีกมาก

สหรัฐอเมริกาในสมัยที่นายบิล คลินตันเป็นประธานาธิบดี ได้ออกกฎหมายเพื่อยกระดับความเป็นเลิศของเด็กทุกคน (Education Excellence For All Children Act, 1999) กฎหมายฉบับนี้ผ่านความเห็นชอบของสภาและครอบคลุมการศึกษาทุกระดับ ในท้องถิ่นนั้นมอบหมายให้มลรัฐส่งเสริมโรงเรียน ชุมชน และครอบครัวจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในส่วนของการจัดแหล่งเรียนรู้ ได้จัดให้มีการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน (Learning Community) เพื่อให้มีส่วนช่วยการเรียนการสอนในโรงเรียนและที่สำคัญให้ชุมชน พ่อแม่ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและดูแลการจัดกิจกรรมมากยิ่งขึ้นควบคู่ไปกับการสนับสนุนจากภาครัฐ และเพื่อให้เห็นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญในเรื่องนี้สูง

นอกจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแล้วสถานที่ต่าง ๆ ประกอบไปด้วย พิพิธภัณฑสถาน ศูนย์ประวัติศาสตร์ ศูนย์วิทยาศาสตร์ สวนสัตว์ หอศิลป์ ห้างสรรพสินค้า ล้วนถูกจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าชาวอเมริกันทุก 2 ใน 5 คนไปพิพิธภัณฑสถานอย่างน้อยปีละครั้ง และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การศึกษาหาความรู้จากสถานที่เหล่านี้จึงเปรียบเสมือนแหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญในทางเลือกของการเรียนรู้อย่างอิสระ (www.thaiwisdom.org/p_learn/article_1/article_it.htm)

สำหรับในเอเชียประเทศญี่ปุ่นนับเป็นประเทศที่มีศิลปวัฒนธรรมปรากฏอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ มากมายทั้งที่เป็นสถานที่และบุคคล ดังนั้นจึงเป็นการง่ายที่โรงเรียนและสถานที่ที่เป็นหัวใจของการเรียนรู้จะได้ร่วมจัดกิจกรรมทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์การ

ปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษวรรษที่ 21 ให้สัมฤทธิ์ผล เด็กญี่ปุ่นเป็นอีกประเทศหนึ่งที่โชคดีมีโอกาสศึกษาประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปะ ตามสถานที่ต่าง ๆ ไม่เพียงแต่โรงเรียนเท่านั้น ที่เห็นความสำคัญของการสร้างความรู้ให้กับผู้เรียน ภาคเอกชนก็เห็นความสำคัญเช่นกัน จึงไม่น่าแปลกใจที่ธนาคาร ห้างสรรพสินค้าส่วนใหญ่มักจะสร้างหอศิลป์แสดงผลงานทางศิลปะ ประเพณี ให้ได้เรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ของประเทศญี่ปุ่นมีอยู่มาก อย่างในกรุงโตเกียวจะมีสวนญี่ปุ่นมากเป็นพิเศษ ในกรุงโตเกียวก็จะได้เห็นนักเรียนญี่ปุ่นนับร้อยคน หลายโรงเรียน เดินตามหัวหน้าชั้นหรือเพื่อนที่ถือธงบอกความเป็นกลุ่มอยู่ในพระราชวังฤดูร้อนกิตสึระ หรือวัดเรียออันหยิ ซึ่งมีสวนหินอันเลื่องชื่อ ครูที่พาเด็กไปทัศนศึกษายังแหล่งเรียนรู้ และยังสามารทำให้ความรู้กับเด็กในเชิงบูรณาการได้หลายวิชา ทั้งในเรื่อง ศาสนา วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และวรรณคดี เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดการขัดเกลาทางจิตใจ สร้างความรักและความเข้าใจความเป็นมาของชนชาติ แม้จะเป็นประเทศที่มีความทันสมัย แต่ก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นญี่ปุ่นได้อย่างมั่นคงและรัฐบาลยังส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับพื้นฐานต้องมีการจัดทัศนศึกษาให้กับเด็กนักเรียนไม่น้อยกว่า 1 ครั้งใน 1 ภาคการศึกษา เพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาสติปัญญาและการเรียนรู้ การจัดการศึกษาที่ชาญฉลาดนอกจากจะทำให้การศึกษาในระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้วยังเป็นการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างชุมชน โรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องให้จัดการศึกษาได้ตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และสามารถนำความรู้ที่พัฒนาตนเองและสังคมต่อไป เป็นผลให้ประเทศญี่ปุ่น เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง (www.thaiwisdom.org/p_learn/article_/article_it.htm)

ประเทศไทยเองก็มีการดำเนินงานเรื่อง "แหล่งเรียนรู้" มาเป็นเวลานานแล้ว แต่เป็นไปตามธรรมชาติ ให้แก่ผู้สนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนนอกจากได้ความรู้แล้วยังนำไปประยุกต์หารายได้และเพิ่มวุฒิให้แก่ตนเอง การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองนั้น นับเป็นการเปิดโลกการศึกษาและเรียนรู้ในสังคมการเรียนรู้ ซึ่งผู้เดินทางจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์การเดินทาง เช่น ได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในประเทศที่ได้เดินทางไป จะเห็นได้ว่าการจัดทัศนศึกษาหรือการเดินทางไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน เป็นกระบวนการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์โดยตรง และเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสนใจใฝ่รู้ ได้เรียนรู้ด้วยความหมายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียน เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม โดยผ่านประสบการณ์ตรงและกิจกรรม ตลอดจนเนื้อหาสาระที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน และผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้นอกระบบที่ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร
- 1.2.2 เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ ความคิดเห็นและความพอใจของนักเรียนที่ได้เดินทางไป
ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
- 1.2.3 เพื่อให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ได้อย่างเหมาะสม

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของ
สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร” มีขอบเขตการวิจัยโดยศึกษาเฉพาะการจัด
เรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีการศึกษา 2548

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.4.1 โรงเรียนสามารถจัดการเรียนยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ประกอบการเรียนได้
อย่างเหมาะสม
- 1.4.2 โรงเรียนได้รูปแบบการจัดการให้การเรียนรู้นอกระบบที่ สำหรับนักเรียนในระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น

1.5 นิยามศัพท์และความหมาย

การจัดการศึกษานอกสถานที่ หมายถึง การดำเนินงานโดยมีการวางแผน การ
เตรียมการ กำหนดวัตถุประสงค์ การนำนักเรียนไปศึกษายังแหล่งเรียนรู้คั่นคว้านอกสถานที่ยัง
แหล่งเรียนรู้ในบริเวณใกล้เคียงหรือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ไกลออกไป สามารถจัดได้ทั้งแบบไปเข้า
กลับเย็น หรือมีการพักค้างแรมด้วยก็ได้

แหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา หมายถึง สถานที่สำหรับการศึกษาหาความรู้
แสวงหาความรู้ หรือค้นคว้าความรู้ได้ด้วยตัวเอง ได้แก่ แหล่งโบราณสถาน วัด พระราชวัง
พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ โรงละคร ศูนย์วัฒนธรรม สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์
อุทยานวิทยาศาสตร์ อุทยานการเกษตร ศูนย์กีฬาและสถานที่นันทนาการ อนุสาวรีย์ แหล่งชุมชน
วัฒนธรรมประเพณี อุทยานแห่งชาติ ทะเลสาบ เป็นต้น

โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร หมายถึง สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั้งโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร

ครูผู้จัด หมายถึง ผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานครที่ได้เดินทางไปศึกษายังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดให้มีการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เป็นกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเนื่องจากการศึกษาโดยใช้สถานที่จริง ซึ่งผู้เรียนสามารถสัมผัสและพบเห็นจากความเป็นจริงซึ่งแตกต่างจากการเรียนจากตำราเพียงอย่างเดียว การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

- 2.1 ความหมายของการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่
- 2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545
- 2.3 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
- 2.4 แผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาสำหรับเยาวชน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2540-2544)
- 2.5 โครงการท่องเที่ยวทัศนศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับเยาวชน
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาและดูงานนอกสถานที่
- 2.7 แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2.8 แนวคิดการเรียนรู้แบบเผชิญประสบการณ์
- 2.9 การดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

ความหมายของการเรียนรู้นอกสถานที่ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ไว้ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ไว้ว่า เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้สัมผัสสภาพที่แท้จริงของสิ่งที่ได้ศึกษาไปแล้วหรือกำลังศึกษาอยู่ วิธีการสอนนี้มุ่งให้เป็นการส่งเสริมความเข้าใจในหลักการทฤษฎี เนื้อหาสาระที่ได้

เรียนมาในชั้นเรียนก่อนไปศึกษานอกสถานที่ การจัดการเรียนรู้นอกสถานที่จะเป็นการไปดูหรือศึกษาในสิ่งที่สนใจ

วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (อ้างถึงใน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ไว้ว่า เป็นการพาผู้เรียนไปศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่เพื่อหาคำตอบที่เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเป็นการนำชุมชนและโรงเรียนมาเกี่ยวข้องกันโดยใช้สถานที่ที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถศึกษาและก่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์จริงได้มาก

Good (อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2548) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ว่า เป็นการเดินทางเพื่อศึกษานอกสถานที่ตามจุดประสงค์ของการศึกษา โดยไปศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ โดยใช้การสังเกตและการเรียนรู้โดยตรง

Decker and Decker (อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2548) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ว่า การวางแผนพาผู้เรียนไปศึกษานอกสถานที่ ณ ที่ใดที่หนึ่งนอกห้องเรียน อาจใช้การเดินทางเท้า หรือเดินทางด้วยยานพาหนะต่าง ๆ

สุมาลี สังข์ศรี (อ้างถึงใน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540) ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ หมายถึง บุคคลหรือกิจกรรมซึ่งให้ประสบการณ์ อาจจะเป็นศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ สวนสมุนไพร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี สถานประกอบการ ศูนย์การศึกษาในชุมชน ห้องสมุด หน่วยงานราชการ เป็นต้น

บุญเลิศ มาแสง (อ้างถึงใน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540) ให้ความหมายแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งความรู้หรือแหล่งวิทยากร เป็นแหล่งรวมกิจกรรมที่กระตุ้นเตือนให้เกิดความสำนึกและตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องศึกษาหาความรู้ตลอดเวลา แหล่งเรียนรู้จะเป็นแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับสภาพความจะเป็นและความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

ศิริวรรณ ศรีพหล (อ้างถึงใน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540) การศึกษาและการดูงานนอกสถานที่ หมายถึง การนำผู้เรียนออกไปค้นคว้าเพื่อการเรียนรู้นอกห้องเรียน ซึ่งอาจเป็นสถานที่ห่างไกลหรือสถานที่ใกล้เคียงบริเวณโรงเรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษาในสถานที่จริงโดยการพบเห็นหรือสัมผัสด้วยตนเอง

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (อ้างถึงใน กรมศิลปากร, 2535) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการว่า เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิต เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการทำงาน จากสื่อ จากแหล่งความรู้ต่างๆ ที่สามารถเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้ตลอดเวลา แหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา

สุน อมรวิวัฒน์ (อ้างถึงใน นิคม จารุมณี, 2536) จัดกลุ่มแหล่งเรียนรู้ได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ที่รัฐและประชาชนจัดขึ้น เช่น อุทยานการศึกษาในวัด ในชุมชนอุทยานแห่งชาติ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ศิลปาชีพ ศูนย์เยาวชน เป็นต้น
2. แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิตและการทำมาหากิน เช่น โบสถ์ วิหาร ตลาด แปลงเกษตร เป็นต้น
3. ประเพณีและพิธีกรรม เช่น ประเพณีในท้องถิ่น พิธีกรรมต่าง ๆ ที่สืบทอดกันมาของแต่ละชุมชน

4. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ลำธาร แม่น้ำ คลอง บึง
 สุมาลี สังข์ศรี (อ้างถึงใน นิคม จารุมณี, 2536) แบ่งแหล่งเรียนรู้เป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ เป็นต้น
2. แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามวิถีการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพในชุมชน
3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น
4. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การเกษตร การแกะสลักงานไม้ เป็นต้น
5. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นหน่วยงาน องค์กรของรัฐและเอกชน
6. แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อต่าง ๆ
7. แหล่งเรียนรู้ที่รัฐและชุมชนสร้างขึ้นเพื่อการศึกษาโดยตรง เช่น ห้องสมุดประจำชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แปลงสาธิตทางการเกษตร เป็นต้น

2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ดังนี้

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนต้องมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง ต่อไปนี้

- (1) ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชนชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
  - (2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้และความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องการจัดการการบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน
  - (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา
  - (4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง
  - (5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
- มาตรา 24** การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้
- (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
  - (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา
  - (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
  - (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
  - (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
  - (6) จัดการเรียนรู้อให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) เพราะเป็นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รักการอ่าน การเขียน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการฝึกทักษะ ฝึกกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถจดจำองค์ความรู้ได้นั้นได้ตลอดไป

จะเห็นได้ว่าสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 คือ การจัดการศึกษาให้มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ นอกจากการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาตามปกติแล้ว การจัดการศึกษานอกห้องเรียนนับเป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะได้รับจากประสบการณ์โดยตรงและเป็นการกระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนการสอนบนพื้นฐานของจินตนาการและเป็นผลดีในการสร้างความคิดจำที่ดีอีกวิธีหนึ่ง

2.3 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ขึ้นมาใช้เอง สถานศึกษาต้องมีการประสานสัมพันธ์และร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนให้พัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และนอกจากนั้นหน่วยงานองค์กรต้นสังกัดต้องสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาให้ครอบคลุมหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

สำหรับความสำคัญของแหล่งเรียนรู้สามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. เป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้อันหลากหลาย พร้อมทั้งจะให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาค้นคว้าด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. เป็นแหล่งเชื่อมโยงให้สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่บุตรหลานของตน

3. เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความสนุกสนาน และมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ไม่เกิดความเบื่อหน่าย
4. ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันสามารถเข้าร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
5. ทำให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้รู้คุณค่าของแหล่งเรียนรู้และรักท้องถิ่นของตน

2.4 แผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาสำหรับเยาวชน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2540-2544)

เมื่อรัฐบาลเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้มีการปรับแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาสำหรับเยาวชนขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องและดำเนินไปในทิศทางเดียวกันโดยเชื่อว่า แผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาสำหรับเยาวชน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2540-2544) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540) จะส่งเสริมให้เยาวชนเป็นนักท่องเที่ยวที่ดี มีความห่วงแหนและช่วยทำนุบำรุงมรดกทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมตลอดจนมีความโอปอ้อมอารีให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยน้ำใจไมตรีอันดีสืบไป รวมทั้งนโยบายในการมุ่งสร้างความนิยมให้เยาวชน เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ เพื่อเพิ่มดุลการท่องเที่ยวยให้มีมากขึ้น จากแนวคิดประกอบการจัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาสำหรับเยาวชนดังกล่าวข้างต้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดเป็น นโยบาย วัตถุประสงค์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาสำหรับเยาวชน ไว้ดังต่อไปนี้

นโยบาย

1. ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวทัศนศึกษาอย่างถูกวิธีให้กับเยาวชนทั่วประเทศและเยาวชนระหว่างประเทศ
2. สร้างความรู้ ความเข้าใจในหมู่สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน และสถาบันครอบครัว เพื่อให้ใช้กิจกรรมทัศนศึกษาเป็นสื่อในการพัฒนาเยาวชนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ คุณธรรม และจริยธรรม
3. ระดมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาสำหรับเยาวชน
4. สร้างค่านิยมให้เยาวชนเดินทางท่องเที่ยวในประเทศให้มากขึ้น
5. เสริมสร้างเยาวชนให้เห็นคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลอดจนมีความสามารถในการบำรุงรักษาจัดการด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
6. เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเยาวชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

7. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นสื่อ
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการท่องเที่ยวทัศนศึกษา
2. เพื่อสร้างประสบการณ์ให้สามารถนำไปใช้พัฒนาตนเอง ครอบครัว

ชุมชนและประเทศชาติ

3. เพื่อสร้างจิตสำนึกให้รักถิ่นฐานและความภูมิใจในความเป็นไทย
4. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ตลอดจน

สถาบันการศึกษาให้จัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่และใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาเป็น
สื่อในการพัฒนาเยาวชน

5. เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทัศนศึกษาแก่เยาวชน เพื่อการเรียนรู้และ
การมีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

6. เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในระดับเยาวชนด้วยกัน โดยเฉพาะเรื่อง
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ฉะนั้นแหล่งเรียนรู้ที่ดีต้องเป็นองค์กรเปิด สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น
ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสามารถสนองตอบการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการการเรียนรู้
โดยการปฏิบัติจริงทั้งการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่มีแหล่งเรียนรู้ของตนอยู่แล้ว และการเรียนรู้ของ
คนอื่น ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย การทำงานของแหล่งเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ
ต้องมีการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ความร่วมมือกันของหน่วยงานต่าง ๆ
เหล่านี้จะทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า สามารถระดมทรัพยากรจากทุกหน่วยงานของ
สังคมให้เข้ามาช่วยกันจัดการศึกษาให้เกิดขึ้นในแหล่งเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

2.5 โครงการท่องเที่ยวทัศนศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับเยาวชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้วางพื้นฐานและปัจจัยเร่งให้เกิดการ
ปฏิรูปทั้งภาคการเมืองและภาคสังคมที่สำคัญหลายด้าน ขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 9 (2545-2549) มีเป้าหมายหลักเพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศระยะยาวให้
สามารถพึ่งตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลกด้วยการพัฒนาคุณภาพคน โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งเป็น
ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญและเป็นอนาคตของสังคม จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็ม
ศักยภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมส่งเสริมให้เกิด
กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการสร้างคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มี
ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและปลูกจิตสำนึกของเยาวชนด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน

เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม โดยการจัดกิจกรรมและเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์โครงการท่องเที่ยวทัศนศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับเยาวชน

1. เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาฟื้นฟูเศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศ และกิจการอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับกระบวนการจัดทำทัศนศึกษา โดยส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา จัดทัศนศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทั้งในและนอกเขตพื้นที่ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ให้นักเรียนนักศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ นอกเหนือจากการเรียนการสอนในระบบ
2. เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทและเป็นผู้ที่มีทัศนคติกว้างไกลต่อชีวิตและสังคม มีความรัก ความผูกพันและภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย รวมทั้งแหล่งภูมิปัญญาไทยอันเป็นมรดกอันล้ำค่าของสังคม
3. ใช้การทัศนศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ในแหล่งท่องเที่ยว และกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำทัศนศึกษา
4. สร้างความรู้ ความเข้าใจในในหมู่สถาบันการศึกษา ครอบครัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้การท่องเที่ยวทัศนศึกษาเป็นส่วนในการพัฒนาเยาวชนให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริง

กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยที่ประกอบกิจการเกี่ยวเนื่องกับการจัดทำทัศนศึกษา เช่น ผู้ให้บริการรถโดยสาร ร้านค้าปลีกในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว โรงแรมที่พักของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ศูนย์ฝึกอบรมของการท่องเที่ยว รวมถึงผู้ประกอบการร้านอาหารรายย่อย
2. นักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และเยาวชนผู้ด้อยโอกาสทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน

วิธีการดำเนินการ

ขั้นเตรียมการ

1. กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการประกอบด้วย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. จัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินโครงการให้ผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจและเตรียมความพร้อมในการรองรับการจัดทัศนศึกษา
3. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่ออบรมให้ความรู้และแนะแนวทางในการให้บริการ และอำนวยความสะดวกแก่เยาวชนที่เดินทางมาทัศนศึกษา
4. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำทัศนศึกษา

5. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ แหล่งที่จะนำเยาวชนเข้าทัศนศึกษาที่พักริเวณ ศูนย์ฝึกอบรมต่าง ๆ และผู้ให้การสนับสนุน โครงการทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน

ขั้นตอนการ

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกำหนดแผนการดำเนินงานและประสานงานกับหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดแผนและกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายทั้งระยะเวลาและกิจกรรมโดยตั้งวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้และประโยชน์ที่จะได้รับจากการทัศนศึกษา

3. เส้นทางทัศนศึกษาตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด

ขั้นประเมินผล

1. เยาวชนเขียนบันทึกการเดินทาง เรียงความ บทความ สารคดี บทร้อยกรอง ถ่ายภาพวาดภาพระบายสี และแสดงออกโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่งที่สะท้อนถึงความรู้ ความเข้าใจ หรือซาบซึ้ง ประทับใจในประสบการณ์ตรงที่ได้จากการเดินทางท่องเที่ยวทัศนศึกษา
2. หน่วยงานต้นสังกัดสรุปผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงานเสนอกระทรวงศึกษาธิการ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
3. จัดนิทรรศการทางวิชาการ โดยให้เยาวชนที่ได้เดินทางไปท่องเที่ยวทัศนศึกษาเข้าร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทัศนศึกษา

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาและดูงานนอกสถานที่

การศึกษานอกสถานที่เป็นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ทางการศึกษาทั้งหลายที่ปวงที่จัดขึ้นภายนอกโรงเรียน โดยมีเป้าหมายส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540)

2.6.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาและดูงานนอกสถานที่

1. การศึกษาดูงานนอกสถานที่เป็นวิธีการหนึ่งของการศึกษา ซึ่งหมายถึงการศึกษาที่อยู่ภายนอกห้องเรียนทั้งหมด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด
2. การศึกษาและดูงานนอกสถานที่ไม่ได้จัดเพื่อทดแทนตำราเรียน การศึกษาและดูงานนอกสถานที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง หากยังเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงมากเท่าใดก็ยิ่งเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในอัตราส่วนมากขึ้นเท่านั้นด้วย
3. การศึกษานอกสถานที่เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์และประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

4. การศึกษาไม่สามารถแยกออกจากชีวิตได้ การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องของชีวิต
5. การศึกษาและการดูงานนอกสถานที่ เป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่เป้าหมายทางการศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาในชั้นเรียน

ประโยชน์ของการศึกษาและการดูงานนอกสถานที่

การศึกษาและการดูงานนอกสถานที่นับเป็นสื่อการสอนอย่างหนึ่งของสื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ เป็นสื่อตามลักษณะประสบการณ์การเรียนรู้จากรูปธรรมสู่นามธรรมซึ่งมีประโยชน์ดังนี้

1. การศึกษาและการดูงานนอกสถานที่เป็นการจัดประสบการณ์เรียนการสอนในลักษณะที่เป็นจริง เน้นการให้ประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ทักษะคิดใหม่ และมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ที่ได้พบ
2. ทำให้สาระบทเรียนมีความหมาย เพราะการไปศึกษาและการดูงานนอกสถานที่เท่ากับการให้ประสบการณ์ที่มีชีวิตกับผู้เรียน
3. การให้ผู้เรียนได้ไปชมสิ่งที่เป็นจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ได้รับในชั้นเรียนและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันได้
4. การศึกษาและการดูงานนอกสถานที่เป็นการเร้าความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความคิด และเป็นหนทางนำไปสู่การค้นคว้าเพิ่มเติม
5. การศึกษาและการดูงานนอกสถานที่เป็นการจัดประสบการณ์จะส่งเสริมให้การบรรยายและอภิปราย หรือการใช้วิธีการสอนอื่น ๆ มีความหมายและมีคุณค่ายิ่งขึ้น
6. การศึกษาและการดูงานนอกสถานที่เป็นวิธีเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรับผิดชอบ วินัย และสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน
7. การศึกษาและการดูงานนอกสถานที่ ช่วยสร้างลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียน เช่น ความเป็นผู้นำ ความคิดริเริ่ม ความอดทน ความมีน้ำใจ และการร่วมมือกับผู้อื่น
8. การศึกษาและการดูงานนอกสถานที่ช่วยเพิ่มพูนทักษะการสังเกต การฟังและการพูด รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
9. การศึกษาและการดูงานนอกสถานที่ ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความเข้าใจหรือใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น
10. การศึกษาและการดูงานนอกสถานที่ สามารถเปลี่ยนทัศนคติที่พึงประสงค์ได้ เช่น สามารถปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักหวงแหน และมีทัศนคติที่ดีต่อการรักษาสภาพแวดล้อม

2.7 แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยหลักการแล้วแนวคิดนี้มาจากแนวคิดทางการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่องของ “การเรียนรู้โดยการกระทำ” หรือ “Learning by doing” อันเป็นแนวคิดที่แพร่หลายและได้รับการยอมรับทั่วโลกมานานแล้วการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมนี้ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทในการเรียนของผู้เรียนจากการเป็นผู้รับมาเป็นผู้เรียน และเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน ดังนั้นผู้เรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนเพราะบทบาทในการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ (ทิสนา เขมมณี, 2542) แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของโรเจอร์ส (Rogers) ที่มีความเชื่อว่ามนุษย์นั้นมีศักยภาพในด้านดี ต้องการมีเอกลักษณ์ของตนเองมีแรงขับหรือพลังผลักดันให้เรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเองมีความเต็มใจที่จะรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง และความสำเร็จของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความเต็มใจของผู้เรียนในการเรียนรู้ โดยมีลักษณะสำคัญคือ

1. การมีส่วนเกี่ยวข้องกับค้ำเป็นส่วนตัว
2. การริเริ่มด้วยตัวเอง
3. การประเมินตนเองโดยผู้เรียน
4. ความหมายของการเรียนรู้คือสาระสำคัญของการเรียน
5. การขยายความรู้ไปสู่สิ่งอื่นได้

โรเจอร์ส กล่าวว่า ผู้สอนต้องให้โอกาสผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยตนเองครูเป็นเพียงผู้จัดประสบการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้

ความหมายของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

แบรนเดสและจินนิส (อ้างถึงใน สมกิต อิศระวัฒน์, 2538) ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered learning) ว่า หมายถึง การที่ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองตั้งแต่การวางแผน (Planing) การจัดระบบระเบียบ (Organizing) การลงมือปฏิบัติ (Implementation) และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง (Evaluation) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 ประการนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543) ได้ให้ความหมายของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (student-centered learning) ว่าเป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนเชิงรุก (active learning) คือ การหาความรู้ด้วยตนเองจากเอกสาร เพื่อน แหล่งความรู้ อาจารย์ และสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มีกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล มีหลักวิชาการรองรับ สร้างองค์ความรู้และประมวลความรู้ได้โดยมีผู้สอนเป็นผู้แนะนำ ชี้แนะ ให้แหล่งข้อมูลร่วมกันกำหนดการเรียนรู้ การประเมินผลการศึกษา

ดังนั้น การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การจัดการเรียนการสอนในลักษณะที่ให้ผู้เรียนมีอิสระในการใช้สติปัญญาของตนเอง ให้ผู้เรียนมีความเกี่ยวข้องในกระบวนการเรียนการสอนเป็นส่วนตัว ทั้งในลักษณะของเป็นผู้ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ตลอดจนถึงการประเมินผลการเรียนด้วยตัวเอง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ท้าทายสติปัญญาของผู้เรียน ผู้เรียนและผู้สอนมีความเข้าใจและจริงใจต่อกัน กระบวนการที่เกิดร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยผู้สอนมีบทบาทในการส่งเสริมให้ข้อมูลย้อนกลับและชี้แนะการเรียนรู้ของผู้เรียน ในลักษณะของการจัดประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

หลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

จากความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางดังกล่าว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ในมาตรา 22 ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” เพื่อให้เป็นไปตามบทพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องดำเนินการปฏิรูปการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้คิดเป็นทำเป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้และเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของสถานศึกษาจึงต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยการจัดสภาพและบรรยากาศให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดวิธีการสร้างองค์ความรู้และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างจากการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเดิม

ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

หลักพื้นฐานของแนวคิด “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” จะต้องประกอบไปด้วยโครงสร้างที่สำคัญ ที่แสดงว่าสามารถจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (ศิรินันท์ บุญศิริ, 2542) ซึ่งประกอบด้วย

1. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน ตั้งแต่การเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาค้นคว้า รับผิดชอบการเรียน ตลอดจนการประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง
2. เนื้อหาวิชายังคงมีความสำคัญและความหมายต่อการเรียนรู้ ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่จะนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ต้องประกอบด้วยเนื้อหาวิชา และความต้องการของผู้เรียน
3. การเรียนรู้จะประสบความสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ทำงานร่วมกัน ได้ค้นพบข้อคำถามและคำตอบใหม่ ๆ และบรรลุผลสำเร็จของงานที่พวกเขาเริ่มด้วยตนเอง
4. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน จะช่วยส่งเสริมความเจริญของงานและพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่ การปรับปรุงการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
5. ครูคือผู้อำนวยความสะดวกและเป็นแหล่งความรู้ ครูจึงต้องมีความสามารถค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน สิ่งสำคัญที่สุด คือ ความเต็มใจของครูที่จะช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไข
6. ผู้เรียนมีโอกาสเห็นตัวเองในแง่มุมที่ต่างจากเดิม ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตัวเอง และควบคุมตัวเองได้มากขึ้น มีวุฒิภาวะสูงขึ้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น
7. การศึกษาคือการพัฒนาประสบการณ์ การเรียนรู้ของผู้เรียนในหลาย ๆ ด้านไปพร้อมกัน ทั้งคุณลักษณะด้านความรู้ ความคิด การปฏิบัติ และด้านอารมณ์ความรู้สึก

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ในการเรียนการสอนแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้มีแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้หลายทฤษฎีที่สอดคล้อง ส่งเสริม และสนับสนุนแนวคิดนี้ซึ่งสามารถนำหลักสำคัญของแต่ละแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่ต่างกัน (คำริ บุญชู, 2548) มาสรุปได้ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์สร้างความรู้ (Constructivist Theory)

การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์สร้างความรู้นี้ เป็นไปตามปรัชญาสร้างสรรค์ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนสำคัญที่สุดโดยเชื่อว่าความรู้ไม่ได้มาจากการค้นพบภายนอกหรือสิ่งแวดล้อม แต่เป็นความรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นภายในจิตใจ จากการทำความเข้าใจ หรือการให้ความหมายกับเหตุการณ์ ประสบการณ์ โดยอาศัยความรู้เดิม ความเชื่อในการแปลความหมายเพื่อทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ เน้นที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ควบคู่ไปกับการทำความเข้าใจ การเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์สร้างความรู้ เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยกระตุ้นให้มีการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเองและประมวลความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกช่วยชี้แนะแนวทาง และตรวจสอบความเข้าใจให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามโครงสร้างเท่านั้น

2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยม (Humanist Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมนุษยนิยมนี้ สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะมีความเชื่อเกี่ยวกับความอิสระและความเป็นตัวตนของมนุษย์โดยสรุปว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมความดี ความมีอิสระเป็นตัวตนของตัวเอง สามารถเลือกทางเลือกของตัวเอง มีศักยภาพ และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างไม่มีขีดจำกัด การมีมโนภาพเกี่ยวกับตนเองเป็นส่วนสำคัญในการเติบโต และสามารถพัฒนาไปได้ถึงขั้นสูงสุด

การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมนุษยนิยม จึงเน้นให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้รายบุคคล เน้นการให้ความสำคัญอิสระและการเรียนรู้ตามความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน และเชื่อว่าจะทำให้การเรียนรู้ได้ผลสูงสุด ทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพ และมีแนวโน้มที่จะขวนขวายเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีแรงจูงใจภายในช่วยสร้างสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ และมนุษย์สามารถรับผิดชอบพฤติกรรมของตนเองได้ การเรียนการสอนตามแนวคิดนี้เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้เรียนสามารถเลือกกระทำในสิ่งที่พอใจได้ประเมินตนเองและรับผลการกระทำนั้น ๆ โดยมีอิสระที่จะเลือกในสิ่งที่ต้องการเรียน มีการนำประสบการณ์ความรู้และทักษะค่านิยมของตนเข้าสู่การเรียนรู้ และพัฒนาตนได้เต็มศักยภาพ ครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ และซ่อมเสริมในสิ่งที่ขาด

3. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบการประมวลสารสนเทศ (Information Processing Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบประมวลสารสนเทศนี้ เป็นแนวคิดของกลุ่มความรู้ความเข้าใจที่เชื่อในเรื่องความเข้าใจของมนุษย์ว่าทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงที่เรียกว่าความเข้าใจของมนุษย์ที่สามารถทำให้มนุษย์เกิดการหยั่งเห็น “Insight” ขึ้นมาได้ ซึ่งแสดงว่าบุคคลนั้นสามารถยึดกุมความคิดหลักและเข้าใจความคิดรวบยอดของสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน โอกาสมีน้อยกว่าการ

เรียนรู้แบบท่องจำ เพราะการห้เห็นอยู่บนฐานของการวิเคราะห์สังเคราะห์ การสร้างและการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบประมวลสารสนเทศนี้ต้องคำนึงถึงว่าผู้เรียนมีความสามารถในการรับข้อมูล และการแสดงออกแตกต่างกัน การเน้นเนื้อหาวิชามาก ๆ ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนจำได้มากขึ้น ความจำจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยความเข้าใจด้วยตนเอง แล้วสังเกตความเปลี่ยนแปลงและความบกพร่องของผู้เรียน ว่าต้องมีการปรับปรุงด้านใดบ้าง

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Learning Theory)

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของเบนคูรา เป็นแนวคิดการเรียนรู้ของกลุ่มความรู้ความเข้าใจ ที่เชื่อในเรื่องความรู้ความเข้าใจของมนุษย์ว่าทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลซึ่งกันและกัน ของ 3 องค์ประกอบ คือ พฤติกรรม สติปัญญา และสิ่งแวดล้อม

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญว่าผู้เรียนมีความสามารถในตนเอง ทั้งความสามารถในการสร้างความหมาย ความสามารถในการวางแผน การสร้างแรงจูงใจในตนเอง ความสามารถในการสังเกตแบบอย่าง และความสามารถในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้จัดทำสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่เหมาะสมของผู้เรียนแต่ละคนให้เกิดความสมดุลกันระหว่างพฤติกรรมที่ต้องการ สติปัญญา และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

2.8 แนวคิดการเรียนรู้แบบเผชิญประสบการณ์

จากหลักที่ว่า ไม่มีวิธีการเรียนรู้แบบใดที่ดีที่สุด การเรียนรู้ที่ผ่านมาผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบท่องจำหนังสือ หรือเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียน โดยยึดครูเป็นศูนย์กลางในวิธีการสอนที่ไม่หลากหลาย ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเผชิญสถานการณ์และแก้ไขกับความซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว จึงเกิดสภาวะวิกฤตในสังคมมากมายตามมา (วินิจ วีรยางกูร, 2532)

การที่ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยผู้เรียนเอง แนวคิดการเรียนรู้แบบเผชิญประสบการณ์จึงน่าจะเป็นแนวทางที่สนองตอบการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาคุณภาพของคนไทย เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน ทุกฝ่ายจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนจึงจะได้มีโอกาสได้คิดทบทวน พิสูจน์ แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ การเรียนรู้แบบเผชิญประสบการณ์จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

ด้านผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลผู้เรียนที่ได้เรียนรู้ตามความถนัด ตามความสนใจ ได้ลงมือปฏิบัติจริง และเรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถบูรณาการความรู้กับชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม

ด้านครูผู้สอน ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทในการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือในกระบวนการเรียนรู้ การจัดระบบสารสนเทศให้กับผู้เรียน การเตรียมเนื้อหาสาระในรายวิชาที่สอดคล้องกับผู้เรียน

ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารมีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายของ สถานศึกษา ที่สำคัญควรปรับวิสัยทัศน์และระเบียบประเพณี วัฒนธรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นคุณภาพของงานและผลสัมฤทธิ์ที่เกิดกับผู้เรียน

ด้านบิดามารดา / ผู้ปกครอง บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญที่จะมีส่วนในการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ โดยร่วมกับครูและสถานศึกษา ในการจัดกิจกรรมส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้คำปรึกษาและสนับสนุนกิจกรรมของผู้เรียนทั้งในสถานศึกษา และที่บ้าน

ด้านชุมชน ชุมชนคือแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องเผชิญประสบการณ์ เพื่อให้ได้เรียนรู้ ตามสภาพจริงอันเป็นประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขการมีส่วนร่วมของชุมชนใน กระบวนการเรียนรู้และเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งภูมิปัญญาและเป็นสังคมของการเรียนรู้ได้อย่าง แท้จริง

ประโยชน์จากการเรียนแบบเผชิญประสบการณ์

1. ผู้เรียน ได้เรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ มีความสุขในการเรียนรู้ และรักที่จะเรียนรู้ ได้ รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความสามารถของ ตนเอง

2. ครูผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการจัดกระบวนการเรียนการ สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีความสุข ครูผู้สอนได้พัฒนาสู่ความเป็นครู มืออาชีพ

3. บิดามารดา/ผู้ปกครอง ได้รู้และเข้าใจความถนัด ความสนใจ ความสามารถ และ ศักยภาพในการศึกษาของบุตรอย่างแท้จริง มีความเข้าใจในบทบาทของตนเอง ในการส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของบุตร ตลอดจนมีความสุขที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตร

4. ผู้บริหารโรงเรียน ได้พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้

เรียนภายใต้กระบวนการบริหารที่มีนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม

2.9 การดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตัวอย่างการดำเนินงานของแหล่งการเรียนรู้ในประเทศไทย

แหล่งการเรียนรู้ที่ดำเนินการ โดยหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน มีการดำเนินงาน และวิธีการจัดตั้งที่หลากหลาย ดังตัวอย่างการทำงานของแต่ละแหล่งเรียนรู้ ดังนี้ (วีรเทพ ปทุม เจริญวัฒนา, 2544)

2.9.1 แหล่งการเรียนรู้ภาครัฐ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครในปัจจุบันตั้งอยู่บริเวณสนามหลวงใกล้กับ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และโรงละครแห่งชาติ เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทย ถือกำเนิดมาจากพิพิธภัณฑสถานส่วนพระองค์ในพระบรมมหาราชวัง ครั้งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้พระราชทานพระราชวังบวรสถานมงคลหรือวังหน้าให้เป็นพิพิธภัณฑสถาน สมัยนั้นยังเรียกกันว่า "มิวเซียมหลวง" (Royal Museum) จวบจนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) ทรงให้มีการพัฒนาการจัดแสดงอย่างสากล และเปิดให้เป็นพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร เมื่อ พ.ศ. 2469 และ ใน พ.ศ. 2476 จึงมาเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร ปัจจุบันจัดเป็นพิพิธภัณฑสถานประเภทประวัติศาสตร์ ศิลปะ และโบราณคดี แบ่งการจัดแสดงออก ได้เป็น 3 ส่วนคือ ประวัติศาสตร์ชาติไทย โบราณคดี ประวัติศาสตร์ศิลปะและงานประณีตศิลป์ สิ่งสำคัญ อาทิ พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง ศิลปินหลักที่ 1 ราชรถในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ ฯลฯ โดยรวมแล้วมีโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่จัดแสดงอยู่ถึง 12,000 รายการ และนอกจากนั้นยังมีความงดงามของพระที่นั่งของพระราชวังบวรสถานมงคลหลายหลัง เป็นตัวอย่างสถาปัตยกรรมสมัยเริ่มก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ให้ได้ศึกษาอีกด้วย

ในรอบปีที่ผ่านมาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น นอกเหนือจากกิจกรรมการบรรยายนำชมในวันสำคัญๆ การจัดนิทรรศการพิเศษหรือนิทรรศการชั่วคราว ซึ่งจัดขึ้นปีละ 2 - 3 ครั้ง การผลิตเอกสารประกอบการเข้าชมและให้บริการแล้วยังมีกิจกรรมที่ทำต่อเนื่องมาเป็นระยะ ๆ อาทิ

- การจัดอบรม "ครู โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา" สายสังคมศึกษาด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะและ โบราณคดี เพื่อให้เข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากพิพิธภัณฑสถาน

- การจัดบรรยายตามโครงการ "เผยแพร่ความรู้สู่ประชาชน" เป็นการเชิญนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญและวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิบรรยายให้ความรู้เรื่องราวโบราณวัตถุ โบราณสถาน ประวัติศาสตร์ และเรื่องที่กำลังเป็นที่สนใจแก่ผู้เข้าชม และนำชมนิทรรศการเฉพาะเรื่องนั้นๆ ทั้งใน และนอกสถานที่เดือนละครั้ง กิจกรรมนี้ได้รับความสนใจจากผู้สมัครเป็นสมาชิกประจำเป็นจำนวนมาก

- การอบรม “เยาวชนอาสาสมัครพิพิธภัณฑฯ” โดยนำนักเรียนระดับมัธยมศึกษากลุ่มละ ประมาณ 40 คน เข้ารับการอบรมให้ความรู้ในระดับเข้ม สามารถอธิบาย นำชมให้กับประชาชน นักเรียน ที่ขอเข้าชมเป็นหมู่คณะได้

- ร่วมกิจกรรมกับกระทรวงศึกษาธิการในโครงการ "พาน้องที่วชมสมบัติไทย" และโครงการ "เล่านิทานในพิพิธภัณฑฯ" โดยนำนักเรียนและเยาวชนด้อยโอกาสเข้าชมพิพิธภัณฑสถาน ในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้

- การจัดนิทรรศการระดับชาติโดยความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลต่างประเทศ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร อาจเป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งในจำนวน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สังกัดกรมศิลปากร หลายแห่งที่มีศักยภาพสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อยู่แล้ว และกำลังพัฒนาให้มีศักยภาพที่สูงขึ้นเพื่อให้เป็นไปตาม มาตรา 25 ที่ว่า “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑฯ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬานันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่าง เพียงพอและมีประสิทธิภาพ”

หอวัฒนธรรมไทยนิทัศน์

หอวัฒนธรรมไทยนิทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเปิดดำเนินการ มาตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2536 เป็นแหล่งที่ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจในรูปแบบ นิทรรศการและพิพิธภัณฑฯที่สำคัญของประเทศไทยที่รัฐบาลให้การสนับสนุนเป็นแหล่งการเรียนรู้ ที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทางสังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นในประเทศไทยซึ่งแตกต่างจาก พิพิธภัณฑฯศิลปะ การนำเสนอประกอบด้วยเนื้อหาด้านประเพณี ศาสนา ความเชื่อ ภูมิปัญญา และ ศิลปะแขนงต่างๆ ที่มีคุณค่าแห่งความภาคภูมิใจของคนไทย

การจัดหอวัฒนธรรมไทยนิทัศน์ จัดทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เป้าหมายในการ

จัดหอวัฒนธรรมนิทัศน์ในภูมิภาคนั้น เพื่อต้องการสร้างเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่นทั้ง 76 จังหวัด โดยโครงสร้างมุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการพิพิธภัณฑ์ของตนเองในท้องถิ่น ปัจจุบันประเทศไทยมีหอวัฒนธรรมนิทัศน์ในภูมิภาคที่เป็นพิพิธภัณฑ์ตามจุดประสงค์แล้ว จำนวนกว่า 40 จังหวัด

ในส่วนกลาง สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดให้มี “หอวัฒนธรรมนิทัศน์” เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมไทย โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสื่อปฏิสัมพันธ์กับหุ่นจำลอง วัตถุจำลอง วิดีทัศน์ และภาพโปรัง ในการจัดแสดงเรื่องราวอารยธรรมไทย เป็นการเสริมความรู้ตามหลักสูตรการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ภาษาวรรณคดี และสังคมศาสตร์

โครงสร้างเนื้อหาการจัดแสดง แบ่งออกเป็น 5 เรื่อง คือ ความเป็นมาของชนชาติไทย ข้างกับวิถีชีวิตไทย ภาษาและวรรณคดีไทย ประเทศไทยกับโลก และวีรกรรมชนชาติไทยและเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ไทย ปัจจุบันหอวัฒนธรรมนิทัศน์เปิดบริการเป็นแหล่งการเรียนรู้เชื่อมโยงกับสถานศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

พิพิธภัณฑ์เทคโนโลยีทางภาพในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

พิพิธภัณฑ์เทคโนโลยีทางภาพฯ เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ตั้งอยู่ ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์ในการรวบรวม รักษา ศึกษา จัดแสดงและให้ความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการของกล้องถ่ายภาพ อุปกรณ์ กระบวนการถ่ายภาพ รวมทั้งกระบวนการพิมพ์และเทคโนโลยี ทางภาพ เปิดให้ประชาชนเข้าชมเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์เท่านั้น

ในยุคไฮเทคคำว่า "การถ่ายภาพ" ไม่เพียงพอที่จะครอบคลุมวิทยาศาสตร์การบันทึกภาพได้ทุกระบบ ดังจะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีการผลิตภาพสามมิติโดยใช้แสงเลเซอร์ที่เรียกกันว่า “โฮโลกราฟี” การถ่ายภาพ ระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ใช่ฟิล์มแต่ใช้วัสดุที่เรียกว่า ซีซีดี เป็นต้น พิพิธภัณฑ์เทคโนโลยีทางภาพ ได้จัดบรรยายภาคการศึกษาที่จะให้เยาวชนและประชาชนสามารถเรียนรู้และได้ประสบการณ์ด้านศิลปะและวิทยาศาสตร์การถ่ายภาพ การพิมพ์และเทคโนโลยีทางภาพอื่นๆ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันที่ก้าวหน้าล่าสุดด้วยตนเอง นอกจากนั้นผู้ชมได้รับความบันเทิงจากการแสดงในพิพิธภัณฑ์อีกด้วย

นอกจากประชาชนจะได้ชมนิทรรศการกล้องอุปกรณ์ประกอบและภาพแบบต่างๆแล้ว ยังจะได้ชมประวัติศาสตร์กระบวนการ ผลิตภาพแบบต่าง ๆ จากวิทัศน์ที่ติดตั้งไว้ตามจุดต่างๆ มีการแสดงการจัดแสงในสตูดิโอถ่ายภาพ การจัดแสดงห้องมืด อัดขยายภาพ การจัดแสดงภาพถ่ายทั้งภาพประวัติศาสตร์ ภาพถ่ายร่วมสมัย และภาพสามมิติแบบธรรมดา และแบบฮอโลแกรม การจัด

แสดงสไลด์อเนกทัศน์ที่ใช้เครื่องฉายสไลด์สีสองเครื่องควบคุมการฉายด้วยคอมพิวเตอร์ การจัดแสดงการกำหนดของแสงและสี วัสดุที่ใช้วาดและพิมพ์ภาพ ชื่อและแถบสี จิตรกรรมฝาผนังไทย และสากล การผสมสีของแสงและโครงสร้างวัตถุ การมองเห็นสี และการประยุกต์ใช้ในการวาดภาพถ่ายภาพและการพิมพ์ การแสดงกระบวนการพิมพ์ออฟเซต เฟล็กโซกราฟี และการพิมพ์ระบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งวิดิทัศน์และภาพยนตร์ นอกจากนี้ยังมีห้องสมุดสำหรับศึกษา ค้นคว้า และวิจัย เฉพาะด้านเทคโนโลยีทางภาพอีกด้วย

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นหน่วยงานที่พัฒนามาจากพิพิธภัณฑสัตว์และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม บางแสน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 โดยคณาจารย์ภาควิชาชีววิทยา (วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสนในขณะนั้น) และได้เปิดให้ประชาชนเข้าชมอย่างไม่เป็นทางการตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2513 เปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2519 พิพิธภัณฑวิทยาศาสตร์ทางทะเลและสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม มุ่งเน้นแสดงถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ให้ความรู้ และให้การสนับสนุนด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ บริการตอบปัญหาทางวิชาการ ตลอดจนจัดทำหนังสือและเอกสารเผยแพร่ ความรู้ทางด้านนี้อย่างกว้างขวาง

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา แม้จะไม่มีบทบาทด้านการเรียนการสอนโดยตรง แต่ทำหน้าที่ส่งเสริมด้านการเรียนการสอน โดยให้การสนับสนุน ทางวิชาการ การค้นคว้าวิจัยทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งนอกจากจะเปิดบริการให้ประชาชนเข้าชมเพื่อศึกษาหา

ความรู้ ในส่วนของพิพิธภัณฑฯแล้วยังให้การสนับสนุนการศึกษาวิจัยโดยรับนิสิตจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศเข้าฝึกงานและทำวิจัยในรูปของวิทยานิพนธ์ และการทำงานปัญหาพิเศษ เป็นต้น

สำหรับบทบาทในการบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคม นั้น**สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา** ได้ให้บริการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เปิดพิพิธภัณฑวิทยาศาสตร์ทางทะเลและสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม ให้ประชาชนเข้าชมและศึกษาหาความรู้ ซึ่งนับเป็นแหล่งให้ความรู้เกี่ยวกับทะเลอย่างกว้างขวางที่สุด ทั้งในด้านทรัพยากรทางทะเล ชีวิตสัตว์ทะเล รวมถึงการอนุรักษ์และการนำทรัพยากรทางทะเลมาใช้ประโยชน์
2. การให้บริการข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเลเปิดพิพิธภัณฑฯแก่นักเรียน นักศึกษาและ ประชาชนทั่วไปได้เข้าชม รวมทั้งการให้บริการถ่ายภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

3. การใช้บริการหิ้วเชื้อเพลิงก้อนฟิชและสัตว์
4. การให้บริการตรวจคุณภาพน้ำและโรคสัตว์น้ำ

นอกจากนี้สถาบันฯ ยังมีบทบาทในการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้รวมถึงการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. โครงการค่ายวิทยาศาสตร์ทางทะเลสำหรับเยาวชน เปิดรับสมัครและคัดเลือกเยาวชนวัยเรียน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 สายวิทยาศาสตร์จากโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศ มีวัตถุประสงค์ให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเล และตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล รวมทั้งได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย อันจะเป็นประสบการณ์ที่สำคัญในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ และการทำงานต่อไปในอนาคต
2. โครงการจัดงานวันเด็กแห่งชาติ สถาบันฯ มีวัตถุประสงค์ที่จะเผยแพร่ความรู้และการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติที่ถูกด้อยในรูปแบบต่างๆ โดยเข้าชมพิพิธภัณฑ์ฯ โดยไม่เก็บค่าเข้าชมเด็กๆ เข้าร่วมสนุกและแสดงออกได้อย่างเต็มที่
3. การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเล สถาบันฯ มีนโยบายที่จะเผยแพร่ความรู้ทางด้าน วิทยาศาสตร์ทางทะเลให้แก่ผู้สนใจทั่วไป ในรูปการจัดนิทรรศการทั้งภายในและภายนอกสถาบันฯ ตาม ที่หน่วยงานต่างๆ ขอมมา
4. การฝึกอบรมนิสิตวิทยากร สถาบันฯ ได้จัดทำโครงการฝึกอบรมนิสิตวิทยากรประจำสถาบันฯ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำนิสิตที่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องมาฝึกอบรมให้ความรู้และประสบการณ์ที่จะเป็นวิทยากรสามารถพาคณะนักท่องเที่ยวเข้าชมและให้ความรู้ต่างๆ ได้
5. โครงการเผยแพร่วิทยาศาสตร์ทางทะเลและการอนุรักษ์ทรัพยากรสู่ภูมิภาคสัญจร สถาบันฯ ได้จัดทำโครงการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องดังกล่าว เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลให้แก่เยาวชน รวมทั้งประชาชนในภูมิภาคให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2542
6. โครงการปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมชายฝั่ง สถาบันฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเล และสภาพของชาวประมงเรือเล็กในเขตน่านน้ำอนุรักษ์ ซึ่งยังชีพด้วยการจับสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่ง อาศัยเครื่องมือประมงขนาดเล็กเป็นหลัก จึงได้จัดทำโครงการดังกล่าวเพื่อมุ่งลดภาวะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม ที่พึงจะเกิดขึ้นกับชุมชนประมงเรือเล็ก

นับตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2542 มีผู้เยี่ยมชมแล้วทั้งสิ้นประมาณ 982,728 คน โดยแยกประเภท เป็นชาวต่างประเทศ ได้แก่ ชาวไต้หวันจำนวน 5,763 คน ชาวเยอรมันจำนวน 1,422 คน ชาวอังกฤษ จำนวน 6,558 คน ชาวเกาหลีจำนวน 6,558 คน และชาวต่างประเทศอื่นๆ จำนวน 14,065 คน และ ชาวไทยจำนวนทั้งสิ้น 898,362 คน(www.thaiwisdom.org/p_learn/article_1/article_it.htm)

2.9.2 แหล่งการเรียนรู้ภาคเอกชน

พิพิธภัณฑ์เด็กสวนสมเด็จพระนางสิริกิติ์

พิพิธภัณฑ์เด็กเป็นแหล่งการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน สังคมซึ่งเห็นความสำคัญของ เด็กมักจะจัดขึ้นเพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้อันเหมาะสมกับธรรมชาติของความเป็นเด็กเป็นการเฉพาะ

พิพิธภัณฑ์เด็กมีจุดหมายชัดเจนว่ามุ่งเด็กเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการให้บริการ ดังนั้นการมองเห็นและเข้าใจธรรมชาติที่แตกต่างของเด็กกับผู้ใหญ่จึงเป็นฐานความคิดในการจัด กระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญและไม่อาจจะเลยได้

ธรรมชาติการเรียนรู้ที่ต่างกันของเด็กกับผู้ใหญ่ เกิดจากสภาวะทางธรรมชาติที่แตกต่าง กัน ทั้งทางกายภาพ ทางจิตใจ อารมณ์ พัฒนาการทางสติปัญญา รวมทั้งประสบการณ์ทางสังคม ที่ไม่เท่ากัน และข้อสำคัญที่สุด คุณลักษณะในการเรียนรู้ของเด็กกับผู้ใหญ่มีความแตกต่างเพราะเด็ก ยังเป็นวัยที่มีความกระหายใคร่รู้สูงมาก ดังนั้นกระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพิพิธภัณฑ์เด็กทั้ง รูปแบบและเนื้อหา จึงจำเป็นต้องส่งเสริมความกระหาย ใคร่รู้ของเด็กอย่างเต็มที่เพื่อชวนให้สงสัย ตั้งคำถามและไปค้นคว้าหาคำตอบ

การเรียนรู้ที่ได้ผลนั้นต้องมาจากการเรียนรู้ที่มีความสุข และเป็นการเรียนรู้จากการ ได้ลงมือปฏิบัติจับทำด้วยตนเอง ดังนั้นวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ชุดนิทรรศการ การตกแต่งประดับประดา จึงมีสีสันที่สดใสเร้าใจดึงดูดประสาทสัมผัสทางตา มีเสียงอันน่าสนใจดึงดูดประสาทหู มีกลิ่นอัน ชวนให้อยากสัมผัส มีรสชาติที่แปลก บรรยากาศในพิพิธภัณฑ์เด็กในทางจิตใจ อารมณ์และสังคม นั้น ก่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงในใจให้เด็กที่ ก้าวเท้าเข้ามาสัมผัสได้ถึงการต้อนรับเชิญชวน อบอุ่น ใจ ไม่สร้างบรรยากาศของความกลัวเกรง หรือไม่กล้าค้นคว้าให้เกิดขึ้น มีบรรยากาศของความเสมอ ภาคและมีการดูแลที่ทั่วถึง

กระบวนการจัดไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาหรือรูปแบบจำเป็นต้องหลากหลายเพื่อสามารถ รองรับความสนใจ ความต้องการ และความสุขของเด็กได้อย่างกว้างขวาง การเรียนรู้อย่างบูรณาการ ดึงดูดความสนใจของเด็กได้ดี สิ่งสำคัญในการสร้างความสุขความเพลิดเพลินให้เกิดขึ้นในการ

เรียนรู้ของเด็กมิได้จำกัดอยู่เพียงการสร้างลักษณะทางกายภาพที่น่าตื่นตาตื่นใจ ไร้ความสนุกสนานเท่านั้น หากแต่เนื้อหาสาระของการนำเสนอก็จำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องสร้างให้เกิดความน่าสนใจ นำรู้ นำเรียน การจัดกระบวนการของเนื้อหาสาระที่จะนำเสนออย่างบูรณาการเชื่อมโยงวิชาการแขนงต่างๆ เรื่องราวต่างๆ ให้สัมพันธ์กันสร้างความน่าสนใจกว่าการนำเสนอเป็นท่อนๆ การเชื่อมโยงสาระความรู้ทางทฤษฎีให้เข้ากับชีวิตประจำวัน จะกระตุ้นให้เกิดความเพลิดเพลิน เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น ในพิพิธภัณฑ์เด็กจะให้เด็กลงมือปฏิบัติ ซึ่งการลงมือปฏิบัตินี้คุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีนานัปการ ได้แก่

- 1) การได้ประจักษ์เห็นจริงในองค์ความรู้นั้นด้วยตนเอง
- 2) การได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ทั้งการสังเกต การตั้งคำถามการทดลองทำและการสรุปทบทวน
- 3) การได้ฝึกลักษณะนิสัยในการทำงาน การเตรียม การวางแผน การจัดระเบียบในการทำงานได้ฝึกความมีระเบียบเมื่อทำงานเสร็จเรียบร้อย
- 4) การได้เห็นกระบวนการของการทำงานแต่ละขั้นตอน เห็นที่ไปที่มา อันเป็นเหตุเป็นผลต่อกันของกระบวนการทำงาน
- 5) การได้เห็นคุณค่าในตนเองว่าตนก็เป็นอีกคนหนึ่งที่ทำได้เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ การได้ลงมือทำงานที่ละเล็กทีละน้อยเป็นการสะสมคุณลักษณะนี้ขึ้นในตัวเด็กอย่างถาวร

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยตั้งอยู่ที่อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม การสร้างสรรค์พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยเกิดจากผลงานของอาจารย์ดวงแก้ว พิทยากรศิลป์ ที่สนใจสร้างหุ่นขี้ผึ้ง และศึกษาค้นคว้าทดลองเป็นเวลานานกว่า 10 ปี จึงประสบผลสำเร็จ สามารถสร้างหุ่นขี้ผึ้งยุคใหม่จากไฟเบอร์กลาสที่มีความงดงามประณีตงดงามเหมือนจริงที่สุด จนคณะผู้ร่วมงานเห็นสมควรที่จะสนับสนุนให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทยและศิลปินไทย จึงเริ่มโครงการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทยในปี พ.ศ. 2525 และเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2532 นับเป็นพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไฟเบอร์กลาสแห่งแรกของประเทศไทย วัตถุประสงค์เพื่อ

1. อนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีไทย
2. ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าทดลองด้านประติมากรรม และศิลปะแขนงต่างๆ
3. เป็นสถานที่ทัศนศึกษาของเยาวชน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ต่างประเทศ

ปัจจุบันได้จัดแสดงนิทรรศการถาวรในเรื่องต่างๆ อาทิ ผลงานเทิดพระเกียรติอดีตพระ

มหากษัตริย์ราชวงศ์จักรี 100 ปี สมเด็จพระศรีนครินทร์บรมราชชนนี การละเล่นของไทย วิถีชีวิต และวรรณคดีไทย มีโรงเรียนต่างๆ ทั้งใน จังหวัดนครปฐม และจังหวัดใกล้เคียงนำนักเรียนไปเข้าชม และศึกษาหาความรู้เป็นจำนวนมาก การทำงานของบุคลากรในพิพิธภัณฑ์เชื่อมโยงกับครูประจำการ โดยจัดกิจกรรมร่วมกัน อาทิ การจัดประกวดเรียงความชิงทุนการศึกษา โดยดูจากกิจกรรมที่จัดแสดงอยู่ทำให้นักเรียนได้ซาบซึ้งและเข้าใจที่มาของเรื่องราวนิทรรศการในแต่ละเรื่อง ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์ยังมีกิจกรรม "ชมรมเพื่อนพิพิธภัณฑ์" ซึ่งเป็นเครือข่ายสำคัญทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรในพิพิธภัณฑ์นำมาซึ่งการพัฒนาการในหลายเรื่องทั้งการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร รวมทั้งการจัดทำสื่อและหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนในจังหวัดนครปฐม อีกด้วย

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างถึงใน สุจริต ทิบัว, 2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา จากการสำรวจครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 47.13 พบว่า แหล่งเรียนรู้และประสบการณ์จากชาวบ้านประกอบการสอนกับเนื้อหา ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

วันดี ชาลก (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างประมวลการสอนวิชา ส 071 (ท้องถิ่นของเรา) สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการสำรวจพบว่า ต้องการให้โรงเรียนสอนเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน วัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ รักและผูกพันกับท้องถิ่น

ไพโรจน์ ขวัญคง และ สุศรีรัก แก้วระยับ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมการเรียนจากการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทุ่งยางแดงพิทยาคม จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนอยากให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น และอยากให้โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณ

สาวตรี ซาดา (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จากการสำรวจพบว่า ควรจัดสถานที่และแหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างบรรยากาศและส่งเสริมการเรียนรู้ และควรมีบุคลากรประจำที่มีความรู้และความชำนาญ

นวลศรี ธีราช (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาหลักสูตรในตำบลดงมหาวัน กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย จากการสำรวจพบว่า ตำบลดงมหาวันในจำนวน 12 หมู่บ้านมีแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา

ประสิทธิ์ แดงสกุล (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการใช้กิจกรรมแรลลี่จักรยานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร่วมกันร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียน : กรณีศึกษาชุมชนตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จากการสำรวจพบว่าโรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม ตั้งอยู่ในชุมชนตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม มีความหลากหลาย ทั้งอาชีพ วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน ให้นักเรียนเข้ามาใช้ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และเกิดความภูมิใจและเห็นคุณค่าของชุมชน

กล่าวโดยสรุป จากงานวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่ เป็นการจัดการเรียนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์จริง เป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านการเรียน และการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แต่ยังไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยแหล่งเรียนรู้้นอกสถานที่ การวิจัยครั้งนี้จึงเน้นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้้นอกสถานที่ เพื่อที่จะให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้้นอกสถานที่ต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างกลุ่มเป้าหมายแล้วนำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for Social Science) แล้วนำมาหาข้อสรุปตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้จัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร โดยแยกได้ดังนี้

- 1) ครูผู้จัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร 448 โรงเรียน
- 2) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร 448 โรงเรียน จำนวน 353,927 คน (ข้อมูลปีการศึกษา 2548)
(www.moe.go.th/data_stat/Stat48/sumary2548_by_level.htm)

กลุ่มตัวอย่าง

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกสถานศึกษาแบบเจาะจง โดยเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่และผู้ปกครองให้ความสำคัญส่งบุตรหลานเข้าเรียนเป็นจำนวนมากเป็นโรงเรียนตัวอย่างจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่

- 1) โรงเรียนหอวัง
- 2) โรงเรียนสตรีวิทยา
- 3) โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี
- 4) โรงเรียนประชาณีเวสน์

จากโรงเรียนตัวอย่างได้ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1) ครูผู้จัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ เลือกแบบเจาะจงจากครูผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ใน 4 โรงเรียนรวมเป็นครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 19 คน (ดังปรากฏตารางที่ 3.1)

2) นักเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนจากจำนวนประชากรรวม 353,927 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างของยามานะ (Yamane's) (ศกถาวรณ พาวเรือง, 2540) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 450 คน แล้วเลือกนักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของนักเรียนแต่ละโรงเรียนจาก 4 โรงเรียน (ดังปรากฏในตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่าง

ชื่อสถานศึกษา	ครูผู้จัด	นักเรียน	
		จากจำนวน	กลุ่มตัวอย่าง
โรงเรียนหอวัง	6	1,464	130
โรงเรียนสตรีวิทยา	4	1,302	120
โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี	5	1,350	120
โรงเรียนประชานิเวศน์	4	1,112	80
รวม	19	5,228	450

3.2 ประเภทของข้อมูล

1. เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารของการจัดทำแผนส่งเสริมการจัดทัศนศึกษาให้แก่เยาวชนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
2. เป็นข้อมูลที่ได้จากหนังสือรายงานประจำปีของสถานศึกษาตัวอย่าง และบทความจากวารสารทางการศึกษา
3. เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจากครูผู้จัดและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร 4 แห่งที่ได้เดินทางไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่
4. เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

แบบสอบถามชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่

แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้เดินทางไปเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 4 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

ตอนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะ หรือ ความคิดเห็นเพิ่มเติม

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม นำแบบสอบถามให้ครูผู้จัดแล้วให้ครูกรอกแบบสอบถามรวมทั้งให้ครูแจกแบบสอบถามกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้เดินทางไปเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ตอบแบบสอบถามโดยกรอกข้อมูลหรือกาเครื่องหมายลงบนแบบสอบถามที่ได้รับ

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมา ได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถามของทั้งครูและนักเรียนที่ได้เดินทางไปศึกษาอย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่แล้วคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ถูกต้องมาทำการวิเคราะห์ดังนี้

3.5.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นแบบสำรวจรายการ (Chick List) นำมาหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ ความเรียง

3.5.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นคำถามแบบวัดระดับความพอใจและวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3.5.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่คำถามปลายเปิด ความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ทำการวิเคราะห์เนื้อหาที่มีประเด็นคล้ายกันแล้วนำมารวบรวมเป็นข้อมูลเดียวกัน นำเสนอในรูปแบบความเรียง

3.6 เกณฑ์การให้คะแนน

แบบสอบถามตอนที่ 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้เดินทางไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ เป็นแบบสอบถามแบบวัดระดับความพอใจในการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale จากคำถามจำนวน 18 ข้อ โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับดังนี้

ระดับความพอใจ

มากที่สุด ระดับคะแนนเท่ากับ 5 คะแนน

มาก ระดับคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน

ปานกลาง ระดับคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน

น้อย ระดับคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน

น้อยที่สุด ระดับคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

จากนั้นนำผลคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย และจัดลำดับคะแนนค่าเฉลี่ยของระดับความพอใจได้ดังนี้

คะแนนระหว่าง	4.50-5.00	หมายถึง	ระดับความพอใจมากที่สุด
คะแนนระหว่าง	3.50-4.49	หมายถึง	ระดับความพอใจมาก
คะแนนระหว่าง	2.50-3.49	หมายถึง	ระดับความพอใจปานกลาง
คะแนนระหว่าง	1.50-2.49	หมายถึง	ระดับความพอใจน้อย
คะแนนระหว่าง	1.00-1.49	หมายถึง	ระดับความพอใจน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร” เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ชุด ผลการศึกษามีดังนี้

4.1 ผลการศึกษาจากผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่

แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ ซึ่งเป็นครูผู้สอน หรืออาจารย์ฝ่ายวิชาการจำนวน 19 คนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยประมวลรายละเอียดตาม ตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

โรงเรียน	จำนวนผู้รับผิดชอบ	
	อาจารย์ฝ่ายวิชาการ	อาจารย์ผู้สอน
โรงเรียนหอวัง	2	3
โรงเรียนสตรีวิทยา	2	3
โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี	2	3
โรงเรียนประชานิเวศน์	2	2
รวม	8	11

จากการศึกษาโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่าเป็น โรงเรียนหอวัง 5 คน โรงเรียนสตรีวิทยา 5 คน โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี 5 คน และโรงเรียน ประชานิเวศน์ จำนวน 4 คน ในจำนวน 19 คนเป็นอาจารย์ฝ่ายวิชาการจำนวน 8 คน และอาจารย์ ผู้สอนจำนวน 11 คน

ตารางที่ 4.2 ความถี่ในการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ ในระยะเวลา 1 ปีการศึกษา

ความถี่ในการจัด	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
ไม่เคยจัด	-	-
จัดปีการศึกษาละครั้ง	14	73.7
จัดภาคการศึกษาละครั้ง	5	26.3
จัดมากกว่าภาคการศึกษาละครั้ง	-	-
รวม	19	100

จากการศึกษาความถี่ในการจัดให้การเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ในปีการศึกษา 2548 พบว่า สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนปีละครั้ง ร้อยละ 73.7 และจัดภาคการศึกษาละครั้ง ร้อยละ 26.3 ไม่มีโรงเรียนใดเลยที่ไม่เคยจัดหรือจัดมากกว่าภาคการศึกษาละครั้งในปีการศึกษา 2548

ตารางที่ 4.3 วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

วัตถุประสงค์ในการจัด	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
จัดตามนโยบายของโรงเรียน	7	36.8
จัดตามหลักสูตร	4	21.1
พิจารณาข้อเสนอของนักเรียน	2	10.5
พิจารณาข้อเสนอของครู	6	31.6
รวม	19	100

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ในการจัดเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่า ส่วนใหญ่จัดตามนโยบายของโรงเรียน การพิจารณาข้อเสนอของครู และจัดตามหลักสูตร มีบางโรงเรียนที่พิจารณาข้อเสนอของนักเรียนด้วย

ตารางที่ 4.4 การแจ้งกำหนดการล่วงหน้าในการเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

ระยะเวลา	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
3 วัน	-	-
5 วัน	3	15.8
1 สัปดาห์	12	63.2
2 สัปดาห์	4	21.0
รวม	19	100

จากการศึกษาการแจ้งกำหนดการให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้า พบว่า การจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่แต่ละครั้งถือว่าเหมาะสมเพราะส่วนใหญ่มีการแจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ร้อยละ 63.2 และซ้ำที่สูงสุด 5 วันร้อยละ 15.8

ตารางที่ 4.5 ผู้ดำเนินงานและผู้บรรยายการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

ผู้ดำเนินงาน	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
โรงเรียนจัดเอง	13	68.4
จ้างบริษัทจัดนำเที่ยว	6	31.6
รวม	19	100
ผู้บรรยาย		
ครูผู้จัดบรรยายเอง	3	15.8
วิทยากรในพื้นที่	10	52.6
มัคคุเทศก์จากบริษัทจัดนำเที่ยว	6	31.6
รวม	19	100

จากการศึกษาด้านผู้ดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่า การจัดเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้แต่ละครั้งส่วนใหญ่ทางโรงเรียนเป็นผู้จัดเองร้อยละ 68.4 และให้บริษัทจัดนำเที่ยวเป็นผู้ดำเนินงานร้อยละ 31.6 ด้านผู้บรรยายให้ความรู้ระหว่างจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่า ให้วิทยากรในพื้นที่ ร้อยละ 52.6 มัคคุเทศก์ของบริษัทจัดนำเที่ยว ร้อยละ 31.6 ครูผู้สอนบรรยายเอง เพียงร้อยละ 15.8

ตารางที่ 4.6 ประโยชน์ในการจัดเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

ประโยชน์จากการเรียนรู้นอกสถานที่	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์	8	42.1
ใช้ประกอบการเรียนในชั้น	6	31.6
นักเรียนรู้จักปรับตัวเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น	4	21.0
มีความกระตือรือร้นและตั้งใจเรียนมากขึ้น	5	26.3

จากการศึกษาประโยชน์ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่ามีความเห็นไม่แตกต่างกันมากนัก โดยนักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ร้อยละ 42.1 ใช้ประกอบการเรียนในชั้นเรียน ร้อยละ 31.6 มีความกระตือรือร้นและตั้งใจเรียนมากขึ้น ร้อยละ 26.3 และนักเรียนรู้จักปรับตัวเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น ร้อยละ 21.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 สิ่งที่คาดหวังจากการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

สิ่งที่คาดหวังจากการเรียนรู้นอกสถานที่	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
สร้างความจดจำที่ดี	8	42.1
การปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมเมื่ออยู่นอกสถานที่	5	26.3
พัฒนาทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	4	21.0
ความมีระเบียบวินัยของนักเรียน	6	31.6

การศึกษาสิ่งที่คาดหวังจากการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่ามีความเห็นใกล้เคียงกัน โดยเป็นการสร้างความจดจำที่ดี ร้อยละ 42.1 ความมีระเบียบวินัยของนักเรียน ร้อยละ 31.6 การปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมเมื่ออยู่นอกสถานที่ ร้อยละ 26.3 และพัฒนาทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ร้อยละ 21.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 รูปแบบการประเมินผลหลังกลับจากการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

รูปแบบการประเมินผล	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
จัดทดสอบย่อยในชั้นเรียน	15	79.0
ให้นักเรียนเขียนรายงาน	7	36.8
ให้นักเรียนจัดนิทรรศการ	2	10.5
จัดอภิปรายในชั้นเรียน	3	15.8

จากการศึกษาวิธีการประเมินผลหลังจากกลับจากการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่พบว่า ในโรงเรียนหนึ่ง ๆ มีการประเมินมากกว่า 1 รูปแบบโดยส่วนใหญ่จัดทดสอบย่อยในชั้นเรียน ร้อยละ 79.0 และการให้นักเรียนเขียนรายงานร้อยละ 36.8

ตารางที่ 4.9 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
การกำหนดช่วงเวลาในการจัด	3	15.8
งบประมาณใช้จ่ายค่อนข้างสูง	6	31.6
กฎระเบียบในการขออนุญาต	10	52.6
การดูแลความปลอดภัยของนักเรียน	12	63.2
ความร่วมมือของผู้ปกครองในการอนุญาต	2	10.5
การควบคุมเวลาในการเดินทาง	5	26.3

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานการจัดเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่า ในแต่ละโรงเรียนระบุปัญหาและอุปสรรคมากกว่า 1 เรื่อง โดยการดูแลความปลอดภัยของนักเรียนเป็นปัญหาในการจัดเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้ที่มากที่สุด ร้อยละ 63.2 รองลงมาคือกฎระเบียบในการขออนุญาต ร้อยละ 52.6 และน้อยที่สุดคือความร่วมมือของผู้ปกครองในการอนุญาต ร้อยละ 10.5

ตารางที่ 4.10 แหล่งเรียนรู้ที่ได้ไปในปีการศึกษา 2548

แหล่งเรียนรู้	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
โครงการพระราชดำริ	6	31.6
พิพิธภัณฑ์ วัด	12	63.2
งานสัปดาห์วิทยาศาสตร์	9	47.4
โรงงาน บริษัทเอกชน	3	15.8
สวนสาธารณะ	4	21.0
สวนสนุก	8	42.1
ประจวบคีรีขันธ์	2	10.5

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ในปีการศึกษา 2548 พบว่าจำนวนครูผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 19 คน ตอบว่าโรงเรียนจะพานักเรียนไปยังแหล่งเรียนรู้ที่เป็นพิพิธภัณฑ์ ร้อยละ 63.2 งานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 47.4 สวนสนุก ร้อยละ 42.1 โครงการพระราชดำริ ร้อยละ 31.6 สวนสาธารณะ ร้อยละ 21.0 โรงงาน บริษัทเอกชน ร้อยละ 15.8 และประจวบคีรีขันธ์ ร้อยละ 10.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ระยะเวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่
ปีการศึกษา 2548

ระยะเวลา	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
1 วัน	19	100
2 วัน 1 คืน	2	10.5
จำนวนค่าใช้จ่าย		
400	2	10.5
300	5	26.3
200	9	47.4
100	12	63.2
ไม่เสียค่าใช้จ่าย	6	31.6

จากการศึกษาระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้อย่างแห่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการจัดอยู่ที่ 1 วัน ที่ระบุเพิ่มมากกว่านี้บางครั้งใช้เวลา 2 วัน 1 คืน อยู่บ้าง

ด้านค่าใช้จ่ายต่อการจัดการเรียนรู้อย่างแห่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่า ส่วนใหญ่ 100 บาท ต่อคน ต่อครั้ง ร้อยละ 63.2 น้อยที่สุด 400 บาท ต่อคน ต่อครั้ง ร้อยละ 10.5

ตารางที่ 4.12 แหล่งเรียนรู้ที่มีกำหนดการไปในปีการศึกษา 2549

แหล่งเรียนรู้	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติครองราชครบ 60 ปี	19	100
งานสัปดาห์วิทยาศาสตร์	14	73.7
พิพิธภัณฑ์ วัด	12	63.2
พระนครศรีอยุธยา	5	26.3
โครงการพระราชดำริ	2	10.5
สวนสนุก	8	42.1

จากการศึกษากำหนดการจัดการเรียนรู้อย่างแห่งเรียนรู้นอกสถานที่ในปีการศึกษา 2549 พบว่า เป็นนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติครองราชครบ 60 ปี งานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ วัด สวนสนุก พระนครศรีอยุธยา และโครงการพระราชดำริ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 ระยะเวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเรียนรู้อย่างแห่งเรียนรู้นอกสถานที่ ปีการศึกษา 2549

ระยะเวลา	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
1 วัน	19	100
จำนวนค่าใช้จ่าย	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
400	2	10.5
300	5	26.3
200	12	63.2
100	10	52.6
ไม่เสียค่าใช้จ่าย	4	21.1

จากการศึกษาระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่า การจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ทั้งหมดใช้เวลา 1 วัน

ด้านค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่พบว่า เสียค่าใช้จ่าย 100 บาท ต่อคนต่อครั้ง ร้อยละ 52.6 และน้อยที่สุด 400 บาท ต่อคนต่อครั้งร้อยละ 10.5

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ภาวะเทียบในการขออนุญาตติดต่อประสานงาน ต่อต้นสังกัดในการจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่แต่ละครั้งยุ่งยากเกินไปไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร เช่น การพักแรมนอกสถานที่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบในระดับกรม ทำให้ไม่อาจส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ได้อย่างต่อเนื่อง (ความถี่ 3)

2. ขาดแคลนบุคลากร ทั้งที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ และบุคลากรไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนในการดูแลความปลอดภัยระหว่างทำกิจกรรมและการเดินทางได้อย่างถ่วงถึง (ความถี่ 2)

4.2 เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

จากแบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครสามารถสรุปเป็นตารางเปรียบเทียบได้ดังนี้

หัวข้อ	รร.หอวัง	รร.สตรีวิทยา	รร.สุรศักดิ์มนตรี	รร.ประชานิเวศน์
ความถี่ในการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ในระยะเวลา 1 ปีการศึกษา	1-2 ครั้ง	1 ครั้ง	1-2 ครั้ง	1 ครั้ง
วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่	-จัดตามนโยบายของโรงเรียน -จัดตามหลักสูตร -พิจารณาข้อเสนอของครู	-จัดตามนโยบายของโรงเรียน -จัดตามหลักสูตร	-จัดตามนโยบายของโรงเรียน -จัดตามหลักสูตร -พิจารณาข้อเสนอของครู	-จัดตามนโยบายของโรงเรียน -พิจารณาข้อเสนอของนักเรียน

หัวข้อ	รร.หอวัง	รร.สตรีวิทยา	รร.สุรศักดิ์มนตรี	รร.ประชานิเวศน์
วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ ยังแหล่งเรียนรู้ นอกสถานที่(ต่อ)		-พิจารณา ข้อเสนอของครู		-พิจารณาข้อเสนอ ของครู
การแจ้ง กำหนดการ ล่วงหน้าในการ เดินทางไปยัง แหล่งเรียนรู้นอก สถานที่	-5 วัน ถึง 2 สัปดาห์	-1 ถึง 2 สัปดาห์	-5 วัน ถึง 2 สัปดาห์	-5 วัน ถึง 1 สัปดาห์
การดำเนินงาน การจัดเรียนรู้ยัง แหล่งเรียนรู้นอก สถานที่	-โรงเรียนจัดเอง -จ้างบริษัทจัดหา เที่ยว	-โรงเรียนจัดเอง -จ้างบริษัทจัดหา เที่ยว	-โรงเรียนจัดเอง -จ้างบริษัทจัดหา เที่ยว	-โรงเรียนจัดเอง -จ้างบริษัทจัดหา เที่ยว
การบรรยายให้ ความรู้ระหว่าง การจัดเรียนรู้ยัง แหล่งเรียนรู้นอก สถานที่	-วิทยากรในพื้นที่ -มักคุเทศก์จาก บริษัทจัดหาเที่ยว	-ครูผู้จัดบรรยาย เอง -วิทยากรในพื้นที่ -มักคุเทศก์จาก บริษัทจัดหาเที่ยว	-วิทยากรในพื้นที่ -มักคุเทศก์จาก บริษัทจัดหาเที่ยว	-ครูผู้จัดบรรยายเอง -วิทยากรในพื้นที่ -มักคุเทศก์จาก บริษัทจัดหาเที่ยว
ประโยชน์ในการ จัดการเรียนรู้ยัง แหล่งเรียนรู้นอก สถานที่	-นักเรียนได้ เรียนรู้จาก ประสบการณ์ -ใช้ประกอบการ เรียนการสอน ในชั้น -นักเรียนรู้จัก ปรับตัวเมื่ออยู่ ร่วมกับผู้อื่น	-นักเรียนได้ เรียนรู้จาก ประสบการณ์ -ใช้ประกอบการ เรียนการสอน ในชั้น -นักเรียนรู้จัก ปรับตัวเมื่ออยู่ ร่วมกับผู้อื่น	-นักเรียนได้ เรียนรู้จาก ประสบการณ์ -นักเรียนรู้จัก ปรับตัวเมื่ออยู่ ร่วมกับผู้อื่น -มีความ กระตือรือร้นและ ตั้งใจเรียน	-นักเรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์ -นักเรียนรู้จัก ปรับตัวเมื่ออยู่ ร่วมกับ ผู้อื่น -มีความ กระตือรือร้นและ ตั้งใจเรียน

			มากขึ้น	มากขึ้น
--	--	--	---------	---------

หัวข้อ	รร.หอวัง	รร.สตรีวิทยา	รร.สุรศักดิ์มนตรี	รร.ประชานิเวศน์
ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่(ต่อ)	-มีความกระตือรือร้นและตั้งใจเรียนมากขึ้น	-มีความกระตือรือร้นและตั้งใจเรียนมากขึ้น		
สิ่งที่คาดหวังจากการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่	-สร้างความจดจำที่ดี -ปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมเมื่อนอกสถานที่ -พัฒนาทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น -ความมีระเบียบวินัยของนักเรียน	-สร้างความจดจำที่ดี -ปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมเมื่อนอกสถานที่ -พัฒนาทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น -ความมีระเบียบวินัยของนักเรียน	-สร้างความจดจำที่ดี -ปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมเมื่อนอกสถานที่ -พัฒนาทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น -ความมีระเบียบวินัยของนักเรียน	-สร้างความจดจำที่ดี -ปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมเมื่อนอกสถานที่ -พัฒนาทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น -ความมีระเบียบวินัยของนักเรียน
ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่	-การกำหนดช่วงเวลาในการจัด -งบประมาณค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง -กฎระเบียบในการขออนุญาต -การดูแลความปลอดภัยของนักเรียน -การควบคุมเวลา	-งบประมาณค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง -กฎระเบียบในการขออนุญาต -การดูแลความปลอดภัยของนักเรียน -ความร่วมมือของผู้ปกครองในการขออนุญาต	-การกำหนดช่วงเวลาในการจัด -กฎระเบียบในการขออนุญาต -การดูแลความปลอดภัยของนักเรียน -การควบคุมเวลาในการเดินทาง	-งบประมาณค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง -กฎระเบียบในการขออนุญาต -การดูแลความปลอดภัยของนักเรียน -ความร่วมมือของผู้ปกครองในการขออนุญาต

	ในการเดินทาง			
หัวข้อ	ร.ร.หอวัง	ร.ร.สตรีวิทยา	ร.ร.สุรศักดิ์มนตรี	ร.ร.ประชานิเวศน์
เหตุผลและการ เลือกช่วงเวลาใน การจัดการ เรียนรู้อย่างแหล่ง เรียนรู้นอก สถานที่	-เสาร์-อาทิตย์ใน เทอมแรกของปี การศึกษา หรือ -ช่วงปิดภาคเรียน เดือนเมษายนและ เดือนตุลาคม -ไม่กระทบเวลา เรียน	-เสาร์-อาทิตย์ใน เทอมแรกของปี การศึกษา หรือ -ช่วงปิดภาคเรียน เดือนเมษายนและ เดือนตุลาคม -ไม่กระทบเวลา เรียน	-เสาร์-อาทิตย์ใน เทอมแรกของปี การศึกษา หรือ -ช่วงปิดภาคเรียน เดือนเมษายน และเดือนตุลาคม -ไม่กระทบเวลา เรียน	-เสาร์-อาทิตย์ เทอมสองของปี การศึกษา หรือ -ช่วงปิดภาคเรียน เดือนเมษายน -หลีกเลี่ยงฤดูฝน -เดินทางสะดวก
แหล่งเรียนรู้ที่ได้ ไปในปี การศึกษา 2548	-โครงการ พระราชดำริ -พิพิธภัณฑน์ วัด -งานสัปดาห์ วิทยาศาสตร์ -สวนสาธารณะ	-โครงการ พระราชดำริ -พิพิธภัณฑน์ วัด -งานสัปดาห์ วิทยาศาสตร์	-พิพิธภัณฑน์ วัด -งานสัปดาห์ วิทยาศาสตร์ -โรงงาน บริษัทเอกชน -สวนสนุก	-พิพิธภัณฑน์ วัด -งานสัปดาห์ วิทยาศาสตร์ -แหล่งเรียนรู้ ประจวบคีรีขันธ์ -สวนสนุก
แหล่งเรียนรู้ที่มี กำหนดการไป ในปีการศึกษา 2549	-นิทรรศการเฉลิม พระเกียรติ ครองราชครบ 60 ปี -งานสัปดาห์ วิทยาศาสตร์ -พิพิธภัณฑน์ วัด -โครงการ พระราชดำริ	-นิทรรศการเฉลิม พระเกียรติ ครองราชครบ 60 ปี -งานสัปดาห์ วิทยาศาสตร์ -แหล่งเรียนรู้ จังหวัดพระนคร ศรีอยุธยา	-นิทรรศการ เฉลิมพระเกียรติ ครองราชครบ 60 ปี -งานสัปดาห์ วิทยาศาสตร์ -พิพิธภัณฑน์ วัด -สวนสนุก	-นิทรรศการเฉลิม พระเกียรติ ครองราชครบ 60 ปี -งานสัปดาห์ วิทยาศาสตร์ -พิพิธภัณฑน์ วัด
ค่าใช้จ่ายสำหรับ การจัดเรียนรู้อย่าง แหล่งเรียนรู้ นอกสถานที่	-100-200 บาท ไม่เกิน 400 บาท -บางครั้งไม่เสีย ค่าใช้จ่าย	-100-300 บาท ไม่เกิน 400 บาท -บางครั้งไม่เสีย ค่าใช้จ่าย	-100-200 บาท ไม่เกิน 400 บาท -บางครั้งไม่เสีย ค่าใช้จ่าย	-100-200 บาท ไม่เกิน 400 บาท -บางครั้งไม่เสีย ค่าใช้จ่าย

หัวข้อ	รร.หอวัง	รร.สตรีวิทยา	รร.สุรศักดิ์มนตรี	รร.ประชานิเวศน์
ผลสัมฤทธิ์ของ การจัดการ เรียนรู้ยังแหล่ง เรียนรู้นอก สถานที่	-ผู้เรียนรู้จัก การบูรณาการการ เรียนรู้กับการ เรียนในชั้นเรียน -ผู้เรียนรู้จัดการ วางแผนการ เดินทาง	-ผู้เรียนรู้จัก ตัดสินใจและ ยอมรับผลที่เกิด จากการตัดสินใจ นั้น -นำประสบการณ์ ที่ได้จากการ เรียนรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	-ผู้เรียนสามารถ การถ่ายทอด ความรู้และ สารประโยชน์ให้ ผู้อื่นได้ -ผู้เรียนรู้จัดการ แก้ไขปัญหา เฉพาะหน้า	-ผู้เรียนได้ สารประโยชน์ที่ได้ จากการเรียนรู้ยัง แหล่งเรียนรู้นอก สถานที่ -ผู้เรียนรู้จัดการวาง แผนการเดินทาง
การวางแผนการ จัดกิจกรรม เรียนรู้โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ นอกสถานที่	-กำหนดสาระการ เรียนรู้และ ออกแบบการ เรียน การสอน -พิจารณาเนื้อหา หลักสูตรการ เรียนการสอน -พิจารณาความ คิดเห็นของครู ผู้สอน -กำหนดวิธีการ จัดกิจกรรมการ เรียนการสอน เรียนการสอน -กำหนดผลการ เรียนรู้ที่คาดหวัง ไว้ให้ชัดเจน -พิจารณาเนื้อหา หลักสูตรการ เรียนการสอน -พิจารณาความ คิดเห็นของครู ผู้สอน -กำหนดผลการ เรียนรู้ที่คาดหวัง ไว้ให้ชัดเจน -วางแผนการ	-กำหนดสาระการ เรียนรู้และ วางแผนหลักสูตร -กำหนดวิธีการ จัดกิจกรรมการ เรียนการสอน -กำหนดผลการ เรียนรู้ที่คาดหวัง ไว้ให้ชัดเจน -พิจารณาเนื้อหา หลักสูตรการ เรียนการสอน -พิจารณาความ คิดเห็นของครู ผู้สอน -พิจารณาความ คิดเห็นของครู ผู้สอน -ติดต่อกับ หน่วยงานที่จะไป -ติดต่อกับบริษัท	-กำหนดสาระ การเรียนรู้และ วางแผน หลักสูตร -กำหนดวิธีการ จัดกิจกรรมการ เรียนการสอน -พิจารณาเนื้อหา หลักสูตรการ เรียนการสอน -พิจารณาความ คิดเห็นของครู ผู้สอน -จัดกิจกรรม ส่งเสริมการ เรียนรู้ -ติดต่อกับ หน่วยงานที่จะ	-วางแผนหลักสูตร พิจารณาเนื้อหา หลักสูตรการเรียน การสอน -พิจารณาความ คิดเห็นของครู ผู้สอน -พิจารณาความ คิดเห็นของ นักเรียน -จัดการเรียนการ สอนแบบบูรณา การเสริมการเรียนรู้ -วางแผนการ เดินทางกำหนดวัน เวลาที่จะเดินทาง -ติดต่อกับ หน่วยงานที่จะไป

	เดินทางกำหนด วันเวลาที่ จะ เดินทาง	จัดนำเที่ยว	ไป -วางแผนการ เดินทางกำหนด วันเวลาที่ จะ เดินทาง	-ติดต่อกับบริษัท จัดนำเที่ยว
หัวข้อ	รร.หอวัง	รร.สตรีวิทยา	รร.สุรศักดิ์มนตรี	รร.ประชานิเวศน์
การวางแผนการ จัดกิจกรรม เรียนรู้โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ นอก สถานที่(ต่อ)	-ติดต่อกับ หน่วยงานที่จะ ไป -ทำหนังสือขอ อนุญาตตาม ระเบียบ กระทรวงศึกษา ธิการ -ติดต่อกับบริษัท จัดนำเที่ยว -ทำหนังสือแจ้ง ให้ผู้ปกครอง ทราบเกี่ยวกับ กำหนดการ เดินทางและ ค่าใช้จ่าย -เดินทางไปยัง แหล่งเรียนรู้ -ประเมินผลการ จัดการเรียนรู้ นอกสถานที่ -ประเมิน ผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน	-วางแผนการ เดินทางกำหนด วัน เวลาที่ จะ เดินทาง -ทำหนังสือขอ อนุญาตตาม ระเบียบ กระทรวงศึกษา ธิการ -ทำหนังสือแจ้ง ให้ผู้ปกครอง ทราบเกี่ยวกับ กำหนดการ เดินทางและ ค่าใช้จ่าย -เดินทางไปยัง แหล่งเรียนรู้ -ประเมินผลการ จัดการเรียนรู้ นอกสถานที่ -ประเมิน ผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน	-ติดต่อกับบริษัท จัดนำเที่ยว -ทำหนังสือขอ อนุญาตตาม ระเบียบกระทรวง ศึกษาธิการ -ทำหนังสือแจ้ง ให้ผู้ปกครอง ทราบเกี่ยวกับ กำหนดการ เดินทางและ ค่าใช้จ่าย -เดินทางไปยัง แหล่งเรียนรู้ -ประเมินผลการ จัดการเรียนรู้ นอกสถานที่ -ประเมิน ผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน	-ทำหนังสือขอ อนุญาตตาม ระเบียบ กระทรวงศึกษา ธิการ -ทำหนังสือแจ้งให้ ผู้ปกครองทราบ เกี่ยวกับกำหนดการ เดินทางและ ค่าใช้จ่าย -เดินทางไปยัง แหล่งเรียนรู้จัด กิจกรรมตามความ สนใจของผู้เรียน -ประเมินผลการ จัดการเรียนรู้ นอก สถานที่ -ประเมิน ผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน

จากตารางเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครไม่มีข้อแตกต่างกันในด้านวัตถุประสงค์และการจัดการแต่มีข้อแตกต่างกันบ้างในขั้นตอนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.3 ผลการศึกษาจากนักเรียน

แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับนักเรียน ได้สอบถามนักเรียนจำนวน 450 คน จากทั้งหมด 4 โรงเรียน โดยมีรายละเอียดในตารางดังนี้

ตารางที่ 4.14 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
ชาย	186	41.3
หญิง	264	58.7
รวม	450	100
ระดับชั้น		
มัธยมศึกษา ปีที่ 1	71	15.8
มัธยมศึกษา ปีที่ 2	194	43.1
มัธยมศึกษา ปีที่ 3	185	41.1
รวม	450	100

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายร้อยละ 41.3 และเป็นหญิงร้อยละ 58.7 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 43.1 รองลงมาเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 41.1 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 15.8

ตารางที่ 4.15 แหล่งเรียนรู้ที่ได้เดินทางไปครั้งล่าสุดปีการศึกษา 2549

แหล่งเรียนรู้	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติครองราชครบ 60 ปี	270	60.0
สวนสนุกดรีมเวิลด์	109	24.3
งานสัปดาห์วิทยาศาสตร์	71	15.7
รวม	450	100

จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนได้เดินทางไปครั้งล่าสุดปีการศึกษา 2549 พบว่า แหล่งเรียนรู้ที่ได้เดินทางไปครั้งล่าสุดส่วนใหญ่อยู่ที่นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติครองราชครบ 60 ปี ร้อยละ 60 สวนสนุกดรีมเวิลด์ ร้อยละ 24.3 และงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 15.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 ค่าใช้จ่ายในการไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ต่อครั้ง

ค่าใช้จ่าย	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
เหมาะสม	296	65.7
แพงเกินไป	154	34.3
รวม	450	100
ระดับราคา		
50-150 บาท	239	53.1
151-250 บาท	137	30.4
251-350 บาท	57	12.7
351-450 บาท	17	3.8
รวม	450	100

จากการศึกษาค่าใช้จ่ายในการไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ต่อครั้งที่ผ่านมา ของนักเรียน พบว่า ค่าใช้จ่ายต่อครั้งเหมาะสมร้อยละ 65.7 และแพงเกินไป ร้อยละ 34.3

จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในการไปศึกษายังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่แต่ละครั้งพบว่า ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมส่วนใหญ่ 50-150 บาท คิดเป็นร้อยละ

53.1 ที่ตอบระดับราคา 151-250 ร้อยละ 30.4 ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าค่าใช้จ่ายต่อครั้งไม่ควรเกิน 250 บาท

ตารางที่ 4.17 ระยะเวลาที่คิดว่าเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่แต่ละครั้ง

ระยะเวลา	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
ไปเช้า-กลับเย็น	240	53.3
2 วัน 1 คืน	183	40.7
อื่น ๆ (3 วัน 2 คืน)	27	6.0
รวม	450	100

จากการศึกษาระยะเวลาที่คิดว่าเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่แต่ละครั้งพบว่า ระยะเวลาที่เหมาะสมคือ ไปเช้า – กลับเย็น ร้อยละ 53.3 และน้อยที่สุด อื่น ๆ (3 วัน 2 คืน) ร้อยละ 6.0

ตารางที่ 4.18 จำนวนครั้งที่เหมาะสมต่อการจัดเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ในรอบ 1 ปีการศึกษา

จำนวนครั้ง	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
1 ครั้ง	106	23.5
2 ครั้ง	183	40.7
3 ครั้ง	126	28.0
4 ครั้ง	35	7.8
รวม	450	100

จากการศึกษาจำนวนครั้งที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ในรอบ 1 ปีการศึกษา พบว่า จำนวนครั้งที่เหมาะสมมากที่สุด 2 ครั้งต่อ 1 ปีการศึกษา ร้อยละ 40.7 และน้อยที่สุด 4 ครั้งต่อ 1 ปีการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 7.8

ตารางที่ 4.19 การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

กิจกรรม	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
การเลือกแหล่งเรียนรู้	42	9.3
การวางแผนการเดินทาง	65	14.4
การเลือกวันเดินทาง	89	19.8
การจัดกิจกรรมนันทนาการ	254	56.5
รวม	450	100

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่า การมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การจัดกิจกรรมนันทนาการร้อยละ 56.5 และกิจกรรมที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ การเลือกแหล่งเรียนรู้ ร้อยละ 9.3

ตารางที่ 4.20 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเดินทางไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

ประโยชน์	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาวิชาได้ง่าย	147	32.7
ช่วยสร้างความจดจำที่ดี	119	26.4
ช่วยให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี	95	21.1
ช่วยลดความเครียดจากการเรียน	89	19.8
รวม	450	100

จากการศึกษาประโยชน์ที่ได้รับจากการเดินทางไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่า ประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้นอกสถานที่ส่วนใหญ่คือช่วยให้เข้าใจเนื้อหาวิชาได้ง่าย ร้อยละ 32.7 และน้อยที่สุดคือช่วยลดความเครียดจากการเรียน ร้อยละ 19.8

ตารางที่ 4.21 ข้อควรปรับปรุงในการจัดเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

ข้อควรปรับปรุง	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
บริการยานพาหนะ	114	25.3
บริการอาหารบนรถ / ร้านอาหาร	145	32.2
บริการที่พัก	107	21.6
เอกสารประกอบการบรรยาย	94	20.9
รวม	450	100

จากการศึกษาข้อควรปรับปรุงในการจัดเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่า ข้อควรปรับปรุงส่วนใหญ่คือ บริการอาหารบนรถ / ร้านอาหาร ร้อยละ 32.2 บริการยานพาหนะร้อยละ 25.3 บริการที่พัก ร้อยละ 21.6 และเอกสารประกอบการบรรยาย ร้อยละ 20.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.22 ข้อควรปรับปรุงของแหล่งเรียนรู้ที่ได้เดินทางไป

ข้อควรปรับปรุง	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
คู่มือนำชม	98	21.8
สัญลักษณ์และการสื่อความหมาย	86	19.1
ร้านอาหารภายในแหล่งเรียนรู้	107	23.8
ห้องสุขา	159	35.3
รวม	450	100

จากการศึกษาข้อควรปรับปรุงของแหล่งเรียนรู้ที่ได้เดินทางไป พบว่า ข้อควรปรับปรุงในแหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่อยู่ที่ห้องสุขา ร้อยละ 35.3 และน้อยที่สุดอยู่ที่สัญลักษณ์และการสื่อความหมายร้อยละ 19.1

ตารางที่ 4.23 การประเมินผลหลังจากการเดินทางไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

รูปแบบการประเมินผล	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
การเขียนรายงาน	112	24.9
การอภิปรายซักถาม	45	10.0
การจัดนิทรรศการ	39	8.7
การทดสอบย่อยเก็บคะแนน	254	56.4
รวม	450	100

จากการศึกษารูปแบบการประเมินผลหลังกลับจากการเรียนรู้นอกสถานที่แล้ว พบว่า สอดคล้องกับความเห็นของครูผู้จัด ส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการทดสอบย่อยเก็บคะแนน และการเขียนรายงาน ร้อยละ 36.4 และร้อยละ 24.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.24 แหล่งเรียนรู้ที่อยากให้สถานศึกษาจัดในครั้งต่อไป

แหล่งเรียนรู้	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
แหล่งโบราณสถาน	260	57.7
พระบรมมหาราชวัง	185	41.1
พิพิธภัณฑ์ วัด	173	38.4
โรงละคร ศูนย์วัฒนธรรม	238	52.8
อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน	355	78.8
สวนสนุก สวนสัตว์	248	55.1
แหล่งเรียนรู้ชุมชน แปลงเกษตร	275	61.1
สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์	349	77.5
นิทรรศการ งานแสดง	258	57.3

จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่อยากให้สถานศึกษาจัดในครั้งต่อไป พบว่าส่วนใหญ่คืออุทยานแห่งชาติ วนอุทยานอยู่ที่ ร้อยละ 78.8 สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ ร้อยละ 77.5 แหล่งเรียนรู้ชุมชนและแปลงเกษตร ร้อยละ 61.1 แหล่งโบราณสถาน ร้อยละ 57.7 นิทรรศการงานแสดง ร้อยละ 57.3 และน้อยที่สุดพิพิธภัณฑ์ วัด ร้อยละ 38.4

ตารางที่ 4.25 การเดินทางไปศึกษาด้วยตนเองหลังจากกลับจากการเรียนรู้ที่ทางสถานศึกษาจัดไป

ข้อคิดเห็น	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
ไม่ได้ไปอีก เพราะ	308	68.5
ไม่มีผู้ร่วมเดินทางด้วย	39	12.5
ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้เดินทางเอง	75	24.5
ไม่มีเงินเพียงพอในการเดินทาง	115	37.2
ไม่มีเวลา	79	25.8
ไปอีกเพราะ	142	31.5
ไปศึกษาความรู้เพิ่มเติม	28	19.7
ไปท่องเที่ยวกับครอบครัว	59	41.6
ไปท่องเที่ยวกับเพื่อน	34	23.9
ประทับใจจากการไปทัศนศึกษา	33	23.4

จากการศึกษาการเดินทางกลับไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้ พบว่า ไม่ได้เดินทางกลับไปอีก คิดเป็นร้อยละ 68.5 โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าไม่มีเงินเพียงพอในการเดินทาง ร้อยละ 37.2 และน้อยที่สุดคือไม่มีผู้ร่วมเดินทางด้วย ร้อยละ 12.5 และส่วนที่ตอบว่าเดินทางไปอีก คิดเป็นร้อยละ 31.5 โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าไปเที่ยวกับครอบครัว ร้อยละ 41.6 และน้อยที่สุดคือไปศึกษาความรู้เพิ่มเติม ร้อยละ 19.7

ตารางที่ 4.26 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่
ด้านเนื้อหา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา	จำนวนและร้อยละของความพอใจ / ความคิดเห็น						ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	รวม	
	5	4	3	2	1		
1. แหล่งเรียนรู้เหมาะสม กับการเรียนรู้	97 (21.6)	196 (43.6)	107 (23.8)	50 (11.1)		450 (100)	3.76 (0.92)
2. เนื้อหาการบรรยาย เหมาะสมตามหัวเรื่อง	127 (28.2)	172 (38.2)	119 (26.4)	32 (7.1)		450 (100)	3.88 (0.90)
3. เอกสารประกอบการ บรรยาย	118 (26.2)	167 (37.1)	142 (31.6)	23 (5.1)		450 (100)	3.84 (0.87)
4. กิจกรรมเรียนรู้ยัง แหล่งเรียนรู้มีประโยชน์ต่อ การดำเนินชีวิตในอนาคต	108 (24.0)	171 (38.0)	137 (30.4)	22 (4.9)	12 (2.7)	450 (100)	3.76 (0.96)
5. การจัดการเรียนรู้ยัง แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อ การเรียนรู้	183 (40.7)	118 (26.2)	73 (16.2)	57 (12.7)	19 (4.2)	450 (100)	3.86 (1.20)

จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ด้าน
เนื้อหา พบว่า ความพอใจอยู่ในระดับมาก หากเรียงค่าเฉลี่ยของระดับความพอใจจะได้ดังนี้
แหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับการเรียนรู้ และกิจกรรมเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้มีประโยชน์ต่อการดำเนิน
ชีวิตในอนาคต เท่ากันคือ 3.76 เอกสารประกอบการบรรยาย 3.84 การจัดการเรียนรู้ยังแหล่ง
เรียนรู้มีความสำคัญต่อการเรียน 3.86 และเนื้อหาการบรรยายเหมาะสมตามหัวเรื่อง 3.88

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่
ด้านวิทยากร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยากร	จำนวนและร้อยละของความพอใจ / ความคิดเห็น						ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม	
	5	4	3	2	1		
1. ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากวิทยากร	187 (41.6)	138 (30.6)	70 (15.6)	55 (12.2)		450 (100)	4.02 (1.03)
2. บุคลิกภาพ การแต่งกาย ท่าทาง	113 (25.1)	166 (36.9)	104 (23.1)	67 (14.9)		450 (100)	3.72 (1.00)
3. การใช้ภาษาและน้ำเสียง	108 (24.0)	168 (37.3)	137 (30.4)	37 (8.2)		450 (100)	3.77 (0.91)
4. การอธิบายสื่อความหมาย	143 (31.8)	181 (40.2)	94 (20.9)	22 (4.9)	10 (2.2)	449 (99.9)	3.94 (0.96)
5. การตอบข้อซักถาม	159 (35.3)	135 (30.0)	97 (21.6)	59 (13.1)		450 (100)	3.88 (1.04)
6. การใช้เวลาเหมาะสมกับเนื้อหา	94 (20.9)	143 (31.8)	181 (40.2)	26 (5.8)	6 (1.3)	450 (100)	3.65 (0.92)

จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ด้านวิทยากร พบว่า ความพอใจอยู่ในระดับมาก หากเรียงค่าเฉลี่ยระดับความพอใจจะได้ดังนี้ การใช้เวลาเหมาะสมกับเนื้อหา 3.65 บุคลิกภาพการแต่งกาย 3.72 การใช้ภาษาและน้ำเสียง 3.77 การตอบข้อซักถาม 3.88 การอธิบายสื่อความหมาย 3.94 และความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากวิทยากร 4.02

ตารางที่ 4.28 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่
ด้านการจัดการ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ	จำนวนและร้อยละความพอใจ / ความคิดเห็น						ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม	
	5	4	3	2	1		
1. การจัดทำแผนและ ตารางกำหนดการ	159 (35.3)	171 (38.0)	85 (18.9)	27 (6.0)	8 (1.8)	450 (100)	3.99 (0.97)
2. การบริการอาหารบนรถ	89 (19.8)	116 (25.8)	206 (45.8)	39 (8.7)		450 (100)	3.57 (0.90)
3. กิจกรรมนันทนาการ ระหว่างการเดินทาง	151 (33.6)	183 (40.7)	91 (20.2)	25 (5.5)		450 (100)	4.29 (0.54)
4. ด้านที่พัก	107 (23.8)	134 (29.8)	178 (39.6)	31 (6.9)		450 (100)	3.70 (0.91)
5. การบริการอาหารใน ร้านอาหาร	150 (33.3)	163 (36.2)	117 (26.0)	20 (4.4)		450 (100)	3.98 (0.88)
6. การควบคุมเวลาให้เป็นไป ตามกำหนด	92 (20.4)	161 (35.8)	119 (26.4)	66 (14.7)	12 (2.7)	450 (100)	3.57 (1.05)
7. การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ในเรื่องต่าง ๆ	112 (24.9)	147 (32.7)	106 (23.6)	85 (18.9)		450 (100)	3.64 (1.05)

จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ด้านการจัดการ พบว่า ความพอใจอยู่ในระดับมาก หากเรียงค่าเฉลี่ยระดับความพอใจจะได้ดังนี้ การควบคุมเวลาให้เป็นไปตามกำหนด และการบริการอาหารบนรถเท่ากันคือ 3.57 การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในเรื่องต่าง ๆ 3.64 ด้านที่พัก 3.70 การบริการอาหารในร้านอาหาร 3.98 การจัดทำแผนและตารางกำหนดการ 3.99 กิจกรรมการเดินทางระหว่างการเดินทาง 4.29

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ สํารวจแหล่งเรียนรู้สําหรับการจัดการศึกษานอกสถานที่ และความพอใจของนักเรียนที่ได้เดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และเสนอแนวทางในการจัดเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ประกอบการสอนได้อย่างเหมาะสม

วิธีวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตัวอย่างจำนวน 469 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้จัดให้การเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่จำนวน 19 คน และนักเรียนจำนวน 450 คน วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (SPSS) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ผลการศึกษาจากแบบสอบถามสำหรับครูผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษามัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครจากแบบสอบถามทั้งหมด 2 ตอนสามารถสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้จัดจากโรงเรียนตัวอย่างทั้งหมด 4 โรงเรียนจากการศึกษาพบว่าผู้จัดให้การเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ เป็นครูผู้สอนและครูที่สังกัดฝ่ายวิชาการในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการจัดเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ในช่วงระยะเวลา 1 ปี การศึกษาโดยโรงเรียนจะจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นแต่ละชั้นปีส่วนใหญ่จัดให้มีการศึกษาละครั้ง และมีบางโรงเรียนจัดภาคการศึกษาละครั้ง

การจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ จัดขึ้นตามนโยบายของโรงเรียน กับการพิจารณาข้อเสนอของครูผู้สอน ประกอบกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร มีการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ และที่แจ้งช้ากว่า 1 สัปดาห์มีบ้างแต่ไม่ต่ำกว่า 5 วัน

การจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้แต่ละครั้งส่วนใหญ่ทางโรงเรียนเป็นผู้จัดเอง มีวิทยากรในพื้นที่บรรยายให้ความรู้ โดยคาดว่านักเรียนจะได้รับประโยชน์จากการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่คือ นักเรียนรู้จากประสบการณ์ร่วมกับใช้ประกอบการเรียนในชั้นเรียน และหวังว่าการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่จะช่วยการสร้างความจดจำที่ดี รองลงมาคือความมีระเบียบวินัยกับการปฏิบัติตัวที่เหมาะสมเมื่ออยู่นอกสถานที่ ตามลำดับ

เมื่อกลับจากการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่แล้ว ครูผู้จัดมีการประเมินผลโดยวิธีการทดสอบย่อยเก็บคะแนน รองลงมาเป็นการให้นักเรียนเขียนรายงาน ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดเรียนรู้อยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ พบว่าการดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับนักเรียนได้อย่างไม่ทั่วถึง รองลงมาคือกฎระเบียบในการขออนุญาต และด้านงบประมาณค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง

สำหรับการจัดเรียนรู้อยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 พบว่าส่วนใหญ่ทางสถานศึกษาจะพานักเรียนไปยังแหล่งเรียนรู้ประเภท พิพิธภัณฑ์ วัด รองลงมาคือ งานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ สวนสนุก โครงการพระราชดำริ และงานนิทรรศการงานแสดง ตามลำดับ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเกือบทั้งหมดเป็นแบบ ไปเช้ากลับเย็น มีบางที่จัด 2 วัน 1 คืน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเรียนรู้อยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ต่อคน ต่อครั้ง อยู่ที่ 100 บาท

สำหรับการจัดเรียนรู้อยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานครปีการศึกษา 2549 พบว่าส่วนใหญ่ทางสถานศึกษาจะพานักเรียนไปยังแหล่งเรียนรู้ประเภทนิทรรศการงานแสดง รองลงมาเป็นพิพิธภัณฑ์ วัด ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเป็นแบบไปเช้ากลับเย็น ค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้อยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ต่อคน ต่อครั้ง เฉลี่ยอยู่ที่ 100 บาท

5.1.2 ผลการวิจัยจากแบบสอบถามสำหรับนักเรียนในการจัดการเรียนรู้อยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครจากแบบสอบถามทั้งหมด 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นและความพอใจเกี่ยวกับการจัดเรียนรู้อยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ สามารถสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสถานภาพของผู้ตอบ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิง ร้อยละ 58.7 เป็นนักเรียนชาย ร้อยละ 41.3 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 15.8 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 43.1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 41.1

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ แหล่งเรียนรู้ที่ได้เดินทางไปล่าสุด คือ นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติครองราชครบ 60 ปี รองลงมาคือ สวนสนุก

คริมเวิลด์ และงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ ตามลำดับ

สำหรับค่าใช้จ่ายที่ทางสถานศึกษาเก็บจากนักเรียนแต่ละครั้ง นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสม ร้อยละ 65.7 และ แพงเกินไป ร้อยละ 34.3 ส่วนค่าใช้จ่ายที่นักเรียนเห็นว่าเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้แต่ละครั้งควรมีอยู่ที่ 50-150 บาท ระยะเวลาที่นักเรียนคิดว่าเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่แต่ละครั้ง ส่วนใหญ่เลือกตอบไปเช้ากลับเย็น และ 2 วัน 1 คืน จำนวนครั้งที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ในรอบ 1 ปีการศึกษานักเรียนส่วนใหญ่ตอบ 2 ครั้งต่อ 1 ปีการศึกษา รองลงมาคือ 3 ครั้ง และ 1 ครั้ง ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของนักเรียนส่วนใหญ่ คือ การจัดกิจกรรมนันทนาการ รองลงมาคือ การเลือกวันเดินทาง ประโยชน์ที่นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับจากการเดินทางไปเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่คือ ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาวิชาได้ง่าย รองลงมาคือช่วยสร้างความจดจำที่ดี ช่วยให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ช่วยลดภาวะความเครียดจากการเรียนในชั้นเรียน การประเมินผลหลังจากการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการทดสอบย่อยเก็บคะแนน รองลงมาคือการให้เขียนรายงาน

สำหรับข้อควรปรับปรุงในการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า ควรปรับปรุงด้านการบริการอาหารบนรถ รองลงมาคือบริการยานพาหนะ บริการที่พัก และเอกสารประกอบการบรรยาย ตามลำดับ ข้อควรปรับปรุงของแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ที่ได้เดินทางไปนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า ด้านบริการห้องสุขา รองลงมาคือบริการร้านอาหาร คู่มือนำชม และสัญลักษณ์และการสื่อความหมายภายในแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ

แหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนรู้นอกสถานที่ที่นักเรียนอยากให้ทางสถานศึกษาจัดในครั้งต่อไป ส่วนใหญ่ได้แก่ที่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน รองลงมาคือสวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ แหล่งเรียนรู้ชุมชน แปลงเกษตร และแหล่งโบราณสถาน

หลังจากการเดินทางไปเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่กับทางสถานศึกษาแล้ว นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้มีการเดินทางกลับไปเรียนรู้ด้วยตนเองอีก ร้อยละ 68.5 โดยให้เหตุผลว่าไม่มีเงินเพียงพอ รองลงมาคือไม่มีเวลา สำหรับผู้ที่ได้เดินทางไปอีก ร้อยละ 31.5 โดยให้เหตุผลว่าไปท่องเที่ยวกับครอบครัว รองลงมาคือไปเที่ยวกับเพื่อน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ด้านความพอใจเกี่ยวกับเนื้อหา พบว่า เนื้อหาการบรรยายเหมาะสมกับหัวเรื่อง ค่าเฉลี่ยความเห็นอยู่ในระดับมากคือ 3.88 การจัดเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ที่มีความสำคัญต่อการเรียนค่าเฉลี่ยความเห็นอยู่ในระดับมาก 3.86 เอกสารประกอบการบรรยายค่าเฉลี่ยความเห็นอยู่ในระดับมาก 3.84 แหล่งเรียนรู้เหมาะสม

กับการเรียนรู้และกิจกรรมเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต ค่าเฉลี่ยความเห็นอยู่ในระดับมาก 3.76 เท่ากัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยากร พบว่า ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากวิทยากร ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4.02 การอธิบายสื่อความหมาย ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.94 การตอบข้อซักถาม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.88 การใช้ภาษาและน้ำเสียง ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.77 บุคลิก การแต่งกาย ท่าทาง ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.72 การใช้เวลาเหมาะสมกับเนื้อหา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.65

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ด้านความพอใจเกี่ยวกับการจัดการ พบว่า กิจกรรมนันทนาการระหว่างการเดินทาง ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4.29 การจัดทำแผนและตารางกำหนดการ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.99 การบริการอาหารในร้าน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.98 ที่พัก ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.70 การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในเรื่องต่าง ๆ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.64 การบริการอาหารบนรถและการควบคุมเวลาให้เป็นไปตามกำหนดการ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.57 เท่ากัน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา 4 แห่ง ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 การจัดการศึกษามาตรา 24 (3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง กิจกรรมส่วนหนึ่งที่ใช้คือ ให้มีการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ศนศึกษาสำหรับเยาวชน ระบุว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ให้กับผู้เรียนเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในหมู่สถาบันการศึกษา เพื่อให้ใช้กิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่เป็นสื่อในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ คุณธรรม แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนได้มีการสนองนโยบายดังกล่าวเป็นอย่างดี

5.2.2 ด้านแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ที่ทางสถานศึกษาจัดให้นักเรียนในปีการศึกษา 2548 พบว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ประเภท พิพิธภัณฑ์ วัด นิทรรศการงานแสดง (สัปดาห์วิทยาศาสตร์) สวนสนุก และโครงการพระราชดำริ มีบางโรงเรียนพาไปยังแหล่งเรียนรู้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สำหรับปีการศึกษา 2549 จากการสำรวจ พบว่า สถานศึกษาพาไปเรียนรู้เป็นแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ประเภทงานนิทรรศการ (นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติครองราชครบ 60 ปี งานสัปดาห์วิทยาศาสตร์) พิพิธภัณฑ์ วัด และสวนสนุก ตามลำดับ มีบางโรงเรียนพาไปแหล่งเรียนรู้จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 คือ การจัดการศึกษาให้มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ จะเห็นได้ว่าการจัดเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครมีความหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน

อย่างไรก็ตามสำหรับแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในความคาดหวังของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ในครั้งต่อไป ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ให้ความเห็นพ้องไปในทางเดียวกันคือ แหล่งเรียนรู้ประเภทอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ แหล่งเรียนรู้ชุมชน แปลงเกษตร แหล่งเรียนรู้ประเภทโบราณสถาน ตามลำดับ ส่วนแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนเลือกน้อยที่สุดคือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นพิพิธภัณฑ์ วัด พระบรมมหาราชวัง อาจเป็นเพราะ นักเรียนส่วนใหญ่ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ไม่ค่อยมีโอกาสได้เดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ที่ทางศึกษาจัดให้ไปส่วนใหญ่เป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทพิพิธภัณฑ์ วัด และนิทรรศการงานแสดง มากกว่าแหล่งเรียนรู้ประเภทธรรมชาติ การให้ผู้เรียนได้ไปชมสิ่งที่เป็นจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ได้รับในชั้นเรียนและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันได้

แหล่งเรียนรู้ที่ดีควรเป็นองค์กรเปิด สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองสามารถสนองตอบการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง และต้องมีการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ความร่วมมือกันของหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า สามารถระดมทรัพยากรจากทุกหน่วยงานของสังคมให้เข้ามาช่วยกันจัดการศึกษาให้เกิดขึ้นในแหล่งเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

5.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ระหว่างครูและนักเรียน

การเลือกไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่นั้นนอกจากจะดูจากนโยบายของโรงเรียน หลักสูตรและข้อเสนอของครูผู้สอนแล้ว มีบางโรงเรียนพิจารณาข้อเสนอของนักเรียนประกอบด้วย สอดคล้องกับ แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การจัดการเรียนการสอนในลักษณะที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเรียนรู้จะประสบความสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ทำงานร่วมกัน ได้ค้นพบข้อคำถามและคำตอบใหม่ ๆ และบรรลุผลสำเร็จของงานที่พวกเขาเริ่มด้วยตนเอง และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบเผชิญประสบการณ์ของวินิจ วีรยางกูล (2532) ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล ผู้เรียนที่ได้เรียนรู้ตามความถนัด ตามความสนใจ ได้ลงมือปฏิบัติจริง และเรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถบูรณาการความรู้กับชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

นอกจากการมีส่วนร่วมในการเลือกแหล่งเรียนรู้แล้วนักเรียนยังได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนันทนาการระหว่างการเดินทาง การจัดกิจกรรมนันทนาการจะช่วยสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ สอนให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นทีม

นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังสามารถให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่อื่น ๆ ได้อีก เช่น การมอบหมายให้นักเรียนค้นคว้าเรื่องราวของแหล่งเรียนรู้ที่จะเดินทางไป กิจกรรมนี้จะเป็นการส่งเสริมทักษะในการศึกษาค้นคว้าความรู้ต่าง ๆ จากห้องสมุด การเรียนรู้จะประสบความสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ทำงานร่วมกัน ได้ค้นพบข้อคำถามและคำตอบใหม่ ๆ และบรรลุผลสำเร็จของงานที่พวกเขาเริ่ม ด้วยตนเอง

5.2.4 ด้านความคาดหวังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

ครูส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่าการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้ 1) จะทำให้สร้างความจดจำที่ดี ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งกว่าการเรียนรู้ภายในห้องเรียนหรืออ่านจากตำรา 2) ส่งเสริมการและเพิ่มทักษะในการเรียนรู้เรื่องราวรอบตัวให้แก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี และ 3) นักเรียนมีระเบียบวินัยมีการปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมเมื่ออยู่นอกสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิตรี ซาดา (2546) แหล่งเรียนรู้ที่ดีต้องสร้างบรรยากาศและส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักเรียนว่าการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้เข้าใจเนื้อหาวิชาได้ง่ายกว่าการได้เรียนในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว ช่วยสร้างความจดจำได้ดี ทำให้

สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และช่วยลดความเครียดจากการเรียนในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) การจัดการศึกษานอกห้องเรียนนับเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับจากประสบการณ์โดยตรงและเป็นการกระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนการสอนบนพื้นฐานของจินตนาการและเป็นผลดีในการสร้างความจดจำที่ดีอีกวิธีหนึ่ง

5.2.5 ด้านความคิดเห็นและความพอใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้
นอกสถานที่

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา แหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับการเรียนรู้ เนื้อหาการบรรยายเหมาะสมกับหัวข้อเรื่อง เอกสารประกอบการบรรยาย และกิจกรรมการเรียนรู้มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต นักเรียนส่วนใหญ่มีความพอใจอยู่ในระดับมาก และการจัดการเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อการเรียน มีความพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพโรจน์ ขวัญคง และ สุครักษ์ แก้วระงับ (2546) จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนอยากให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยากร ความรู้ที่ได้รับจากวิทยากร นักเรียนส่วนใหญ่พอใจมากที่สุด บุคลิกภาพ การแต่งกาย ท่าทาง การใช้ภาษาและน้ำเสียง การอธิบายสื่อความหมาย การตอบข้อซักถาม นักเรียนส่วนใหญ่พอใจมาก ส่วนความคิดเห็นด้านการใช้เวลาเหมาะสมกับเนื้อหา ความพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเพราะวิทยากรสามารถถ่ายทอดความรู้ อธิบายสื่อความหมาย เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจจากการได้เรียนรู้แต่อาจใช้เวลาในการบรรยายมากเกินไป

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ การจัดทำแผนตารางกำหนดการ กิจกรรม นันทนาการระหว่างการเดินทาง การบริการอาหารในร้าน การควบคุมเวลาให้เป็นไปตามกำหนด และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ความพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก การบริการอาหารบรรด และด้านที่พิกความพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

5.2.6 ด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

5.2.6.1 การดูแลความปลอดภัยของนักเรียนได้อย่างไม่ทั่วถึง เป็นปัจจัยที่ผู้ปกครองบางส่วนเมื่อจะพิจารณาให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ดังกล่าว

5.2.6.2 ขั้นตอน กฎระเบียบในการขออนุญาตนำนักเรียนออกไปศึกษายังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่แต่ละครั้งยุ่งยากเกินไปไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

5.2.6.3 ด้านงบประมาณค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่แต่ละครั้งผู้ปกครองนักเรียนต้องมีค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งอีกด้วย ยังมีข้อเสนอแนะจากครูอีกส่วนหนึ่งว่า มีความยุ่งยากในการประสานงานไปยังแหล่งเรียนรู้ที่จะเดินทางไปอีกด้วย

5.3 แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่และแนวทางการจัดกิจกรรม

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยองค์ความรู้ที่ทักษะกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนแบ่งออกเป็น 8 กลุ่มสาระสามารถจัดเป็น 2 กลุ่มใหญ่ กลุ่มแรกคือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด กลุ่มที่สองคือ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ผู้วิจัยเสนอว่าควรมีแนวทางดังนี้

ประเภทแหล่งเรียนรู้	กิจกรรมแนะนำ	สาระการเรียนรู้
-แหล่งเรียนรู้ประเภท โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน วัด โรงละคร หอศิลป์และศูนย์วัฒนธรรม	-เดินชมความงดงามทางสถาปัตยกรรมในยุคสมัยต่าง ๆ -มักคุเทศก์บรรยายให้ความรู้ -ชมการแสดงทางวัฒนธรรม โขนละคร -ชมนิทรรศการหมุนเวียนที่จัดขึ้นภายในแหล่งเรียนรู้	-ได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมา การตั้งถิ่นฐาน ของชนชาติไทย -ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น -ได้เรียนรู้เกี่ยวกับภาพจิตรกรรมฝาผนัง ตัวละครในวรรณคดี
-แหล่งเรียนรู้ประเภท พิพิธภัณฑสถานวิทยาศาสตร์ งานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ แห่งชาติ ศูนย์การศึกษาวิทยาศาสตร์เพื่อและเทคโนโลยี	-ชมวิถีทัศน์สารคดีทางวิทยาศาสตร์ -เดินชมนิทรรศการ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์	-ศึกษาเกี่ยวกับการเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติ -ศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ประเภทแหล่งเรียนรู้	กิจกรรมแนะนำ	สาระการเรียนรู้
<p>-แหล่งเรียนรู้ประเภท พิพิธภัณฑ์การเกษตร สวนพฤกษศาสตร์ สวนสาธารณะ ศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อุทยานแห่งชาติ</p>	<p>-นักเรียนเดินชมนิทรรศการ เกี่ยวกับการเกษตร และการนำ เทคโนโลยีมาใช้ในการทำ เกษตรกรรม</p> <p>-ศึกษาโครงการตัวอย่างตาม แนวพระราชดำริ</p> <p>-ศึกษาพรรณไม้ภายในสวน</p> <p>-จัดจักรยานออกกำลังกายชมทัศนียภาพ</p> <p>-วาดภาพระบายสีชีวโม่งศิลปะ</p> <p>-กิจกรรมดูนก ผีเสื้อ</p>	<p>-ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำ การเกษตรในประเทศไทย</p> <p>-ได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ และความสำคัญของป่าชายเลน</p> <p>-ได้เรียนรู้ความสัมพันธ์ ระหว่างนก และธรรมชาติ</p> <p>-ได้ศึกษาพันธุ์ไม้ ดอกไม้ พืช สมุนไพร</p> <p>-ได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบ เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนว พระราชดำริ</p>
<p>-แหล่งเรียนรู้ประเภท สวนสนุก สวนสัตว์ สถานแสดงพันธุ์ปลาน้ำจืด สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล</p>	<p>-ชมวิดีโอทัศน์และนิทรรศการให้ความรู้ด้านการประมง</p> <p>-เดินชมชมพันธุ์ปลา พรรณไม้น้ำ และสัตว์น้ำอื่น ๆ</p> <p>-นั่งรถชมสวนสัตว์เปิด</p> <p>-มักคุเทศก์บรรยายให้ความรู้</p> <p>-ชมการแสดงของสัตว์แสนรู้ต่าง ๆ เป็นความสนุกสนาน</p> <p>ผลิตเพลินผ่อนคลาย</p>	<p>-ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพันธุ์ปลา พรรณไม้น้ำ และสัตว์น้ำอื่น ๆ</p> <p>-ได้เรียนรู้ชนิด และการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า</p> <p>-ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และประสบการณ์แปลกใหม่</p> <p>-มีพัฒนาการด้าน EQ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์</p>

5.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

การเดินทางไปศึกษาหาความรู้ในแหล่งเรียนรู้จริงเป็นการพัฒนาวิธีหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชน ได้มีโอกาสเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการเปิดโลกให้กว้าง เกิดความทรงจำที่ประทับใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเกิดแรงบันดาลใจในการร่วมพัฒนาสังคมให้แข็งแรง

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพผู้วิจัยเห็นว่าควรมีแนวทางการปฏิบัติดังนี้

ขั้นตอน	การดำเนินงาน
ขั้นเตรียมการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ตรงกับการเรียนรู้ในบทเรียนเพื่อให้เด็กได้เกิดความสนใจในการเรียนรู้เลือกสถานที่ที่เหมาะสมตอบสนองวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ได้และมีความสะดวกในการเดินทาง 2. สืบหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ เช่น ประวัติความเป็นมา ความสำคัญสถานที่ตั้ง เป็นต้น 3. สืบหาจำนวนรายชื่อนักเรียนและครูผู้ควบคุมให้ครบถ้วน หากเป็นการเดินทางไกลควรทำประกันชีวิตแบบหมู่ พร้อมเตรียมเวชภัณฑ์เพื่อป้องกันและแก้ไขการเจ็บป่วยด้วย 4. ทำหนังสือขออนุญาตเข้าชม โดยระบุวันเดือนปีเวลาเข้าชมและจำนวนผู้เข้าชมให้ชัดเจนหากจำเป็นต้องทำเรื่องขอความอนุเคราะห์มีคฤเทศก์ด้วย 5. ทำหนังสือแจ้งให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบเกี่ยวกับการไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ 6. กำหนดการเดินทางควรระบุวันเวลา ให้เหมาะสมกับแต่ละกิจกรรมหรือสถานที่ที่เข้าชม 7. ทำหนังสือขออนุญาตตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการติดต่อยานพาหนะให้เหมาะสมกับจำนวนผู้เดินทาง รถอยู่ในสภาพดีสามารถเดินทางได้อย่างปลอดภัย 8. ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ปลายทางเพื่อยืนยันการเดินทางอย่างแน่นอน 9. ก่อนออกเดินทางควรย้ำให้ผู้เดินทางรักษาระเบียบวินัย ตลอดจนมารยาทในระหว่างการเดินทางและการเข้าชมสถานที่

ขั้นตอน	การดำเนินงาน
<p>ขั้นดำเนินการระหว่างการศึกษาดูงานนอกสถานที่</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ควบคุมและผู้เรียนต้องรักษาเวลาและกำหนดการอย่างเคร่งครัด 2. เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้และสามารถตอบปัญหาได้ 3. ผู้คุมและผู้เรียนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของมัคคุเทศก์หรือวิทยากรในการร่วมกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้ 4. ในระหว่างการทัศนศึกษาผู้เรียนต้องร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฟังการสังเกต การซักถาม การตอบคำถาม และการจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ 5. ขณะเข้าชมผู้เรียนต้องปฏิบัติตัวให้เหมาะสม 6. หลังจากที่มีมัคคุเทศก์หรือวิทยากรบรรยายหรือการสาธิตสิ้นสุดลงควรให้ตัวแทนกล่าวคำขอบคุณในโอกาสที่ได้รับความรู้และประสบการณ์จากท่านเหล่านั้น
<p>ขั้นสรุป อภิปราย และ ประเมินผล</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเมินผลการจัดการศึกษานอกสถานที่แต่ละครั้ง โดยประเมินผลในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมและรายงานผลการจัดเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้ที่ให้ผู้บริหารทราบ 2. ประเมินผลผู้เรียนความรู้ความคิด ประเมินผลโดยการอภิปรายซักถาม หรือทดสอบ 3. ความรู้สึกหรือทัศนคติ จากผู้เรียน โดยการซักถาม 4. กิจกรรมต่อเนื่องจากการทัศนศึกษานอกสถานที่ โดยการเขียนรายงาน จดนิทรรศการ หรือเขียนรายงานสรุปผลจากกิจกรรมดังกล่าว

5.5 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะออกเป็นสองส่วน คือ ข้อเสนอแนะในด้านการจัดการ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ได้แนวทางสำหรับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร ข้อเสนอแนะด้านการจัดการมีดังนี้

5.5.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ผู้จัดควรมีการกำหนดหัวข้อว่าต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ในด้านใดบ้าง แหล่งเรียนรู้ควรเป็นสถานที่ที่สอดคล้องกันกับการเรียนในชั้นเรียน และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนสนใจ เพื่อจะให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการได้เรียนรู้ ครูผู้สอนการอธิบายสื่อความหมายให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายจากการได้เรียนรู้จากสถานที่จริง

5.5.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ผู้จัดควรทราบว่าต้องติดต่อกับหน่วยงานใดบ้าง การเลือกวันเวลาที่เหมาะสม ค่าใช้จ่ายไม่แพงจนเกินไป เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ไม่ใช้เวลาในการเดินทางนานเกินไป และควรคำนึงถึงความปลอดภัยในการเดินทางมากที่สุด เพื่อช่วยลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการจัดการ

5.5.3 การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ผู้จัดควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในด้านการจัดการ การวางแผน การทำงานร่วมกัน และพัฒนาทักษะการคิดการตัดสินใจ และรู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้มีประสบการณ์ หรือมีเหตุผลหนักแน่นกว่า

ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ในครั้งต่อไปมีดังนี้

1. สามารถศึกษาวิจัยในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนนักศึกษาในระดับอื่น หรือ พื้นที่อื่นได้ เช่น เชียงใหม่ เชียงราย ขอนแก่น อุบลราชธานี นครศรีธรรมราช ภูเก็ต ชลบุรี พระนครศรีอยุธยา เป็นต้น เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับการจัดการ และ / หรือ เปรียบเทียบกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร

2. สามารถศึกษาเกี่ยวกับการจัดการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตั้งแต่ด้านบริการยานพาหนะ ที่พัก ร้านอาหาร บริการจัดนำเที่ยวและบริการอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ซึ่งยังมีไม่เพียงพอและราคาไม่เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาเท่าที่ควร

3. สามารถศึกษาเกี่ยวกับการจัดการของแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบ การดำเนินงาน การจัดการแหล่งเรียนรู้ และความต้องการของผู้ที่เดินทางมาใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการจัดการ ปรับปรุง แก้ไข แหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ต่อไปได้ในอนาคต

4. สามารถศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้ การรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อสามารถใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่สำหรับการจัดเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืนและ เพื่อการพัฒนารูปแบบ การเรียนการสอน โดยเน้นการเรียนรู้จากสถานที่จริงมากกว่าการเรียนรู้จากตำรา

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). แผนส่งเสริมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาสำหรับเยาวชนระยะ 5 ปี (พ.ศ.2540-2544). กรุงเทพมหานคร.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). แนวการจัดการศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า. กรุงเทพมหานคร.
- กรมศิลปากร. (2538). จดหมายเหตุ เสด็จประภาสยุโรป ร.ศ.116. กรุงเทพมหานคร: กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์.
- กรุงเทพมหานคร. (2548). 100 มุมมองใหม่กรุงเทพฯ. กรุงเทพมหานคร
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2542). การวางแผนและการพัฒนาตลาดท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คำริ บุญชู. (2548). วารสารวิชาการ : การใช้ประโยชน์จากแห่งเรียนรู้ในสถานศึกษา. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2548. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร.
- ทิสนา แจมมณี. (2545). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม จารุมณี. (2536). การท่องเที่ยวและการจัดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : ดิไอเดียนส์โตร์.
- วินิจ วีรยางกูล. (2532). การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วีรเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. (2544). การศึกษาและดูงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). การสอนแบบสมดุล. ภาควิชาอุดมศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). คู่มือแหล่งเรียนรู้ เรื่อง สถานที่และบุคคลสำคัญของไทย. กรุงเทพมหานคร.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). การจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต: สวนพฤกษศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). การจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต: สวนพฤกษศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2538). ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิรินันท์ บุญศิริ. (2545). แหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง. กรมศิลปากร : กรุงเทพมหานคร.
- ศิริกาญจน์ โกสุม และ ดารณี คำวังนัง. (2544). แหล่งการเรียนรู้ : เพื่อการปฏิรูป การเรียนรู้และหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร.
- อลิสวา วานิชดี. (2545). การเรียนรู้แบบพึ่งตนเองในระบบการศึกษาทางไกล. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิทยานิพนธ์

- นวลศรี ธีราช. (2545). แหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาหลักสูตร ในตำบลงมหาวัน กิ่งอำเภอเชียงรุ่ง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประสิทธิ์ แดงสกุล. (2548). การใช้กิจกรรมแรลลี่จักรยานเพื่อการพัฒนาแหล่งเรียน : กรณีศึกษาชุมชนตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง สมุทรสงคราม. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศกฉวรรณ พาเรือง. (2540). องค์ประกอบที่ส่งเสริมพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาวิตรี ซาตา. (2546). การศึกษาสภาพการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุรจิตร ทิบัว. (2538). การศึกษาสภาพการใช้แหล่งชุมชนประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษา ของจังหวัดขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เอกสารอื่น ๆ

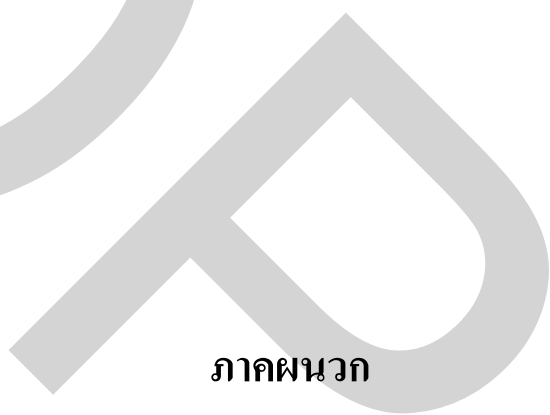
ไพโรจน์ ขวัญคงและสุศรีภัก แก้วระงับ. (2546). การศึกษาการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ จากการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทุ่งยางแดงวิทยาคม. รายงานการวิจัย. ศูนย์วิจัยคณะกรรมการวิจัยการศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อัศวิน แสงพิบูล. (2545). ความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. รายงานการวิจัย. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

www.thaiwisdom.org/p_learn/article_it.htm

www.moe.co.th/data_stat/Stat48/summary2548_by_level.htm

ภาคผนวก

แบบสอบถามสำหรับผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจเรื่อง การเรียนรู้นอกสถานที่ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในครั้งนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ”

กรุณากรอกข้อมูล และ ทำเครื่องหมาย (/) ในช่องที่ท่านเลือก

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับผู้จัดการเรียนรู้นอกสถานที่

โรงเรียน.....เขตพื้นที่การศึกษา.....

ผู้รับผิดชอบแผนก / ฝ่าย.....ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการจัดเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

1. ในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ทางสถานศึกษาเคยจัดให้การเรียนรู้นอกสถานที่กับนักเรียนหรือไม่

- ( ) ไม่เคย ( ) จัดปีละครั้ง
( ) จัดภาคการศึกษาละครั้ง ( ) จัดมากกว่าภาคการศึกษาละครั้ง (โปรดระบุ).....ครั้ง

2. การจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ใด

- ( ) จัดตามนโยบายของโรงเรียน ( ) จัดตามหลักสูตร
( ) พิจารณาข้อเสนอของนักเรียน ( ) พิจารณาจากข้อเสนอของครู
( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3. การจัดให้การเรียนรู้นอกสถานที่ในแต่ละครั้งใครเป็นผู้จัด

- ( ) โรงเรียนจัดเอง ( ) จ้างบริษัทจัดนำเที่ยวจัดให้

4. การบรรยายให้ความรู้ระหว่างการให้การเรียนรู้นอกสถานที่

- ( ) ครูผู้จัดบรรยายเอง ( ) วิทยากรในพื้นที่

5. ท่านคิดว่าประโยชน์จากการจัดเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่มีอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์
( ) ใช้ประกอบการเรียนในชั้นเรียน
( ) นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจเรียนมากขึ้น
( ) นักเรียนรู้จักปรับตัวเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น
( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

10. ข้อมูลการจัดให้มีการเรียนรู้นอกสถานที่ในปีการศึกษา 2549

แหล่งเรียนรู้	ระยะเวลา / (วัน)	ระดับชั้น(มัธยมต้น)	ค่าใช้จ่าย / คน / ครั้ง

ขอขอบคุณสำหรับความร่วมมือ

แบบสอบถามสำหรับนักเรียนเรื่อง “การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร”

กรุณากรอกข้อมูล หรือ ทำเครื่องหมาย (/) ในช่องที่เลือก

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ชาย หญิง
2. กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่..... โรงเรียน.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

1. แหล่งเรียนรู้ที่ได้เดินทางไปครั้งล่าสุด.....(ภาค.....ปีการศึกษา.....)
กิจกรรมเสริมการเรียนรู้วิชา.....
2. ค่าใช้จ่ายในการออกไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่
 เหมาะสม แพงเกินไป
3. ค่าใช้จ่ายที่คิดว่าเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ที่ / คน / ครั้ง
 50-150 บาท 151- 250 บาท
 251-350 บาท 351-450 บาท
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....บาท
4. ระยะเวลาที่คิดว่าเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ที่แต่ละครั้ง
 ไปเช้า กลับเย็น 2 วัน 1 คืน
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
5. จำนวนครั้งที่เหมาะสม ที่ควรจัดกิจกรรมเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้ที่ ในรอบ 1 ปีการศึกษา
 1 ครั้ง 2 ครั้ง
 3 ครั้ง 4 ครั้ง
 มากกว่า 4 ครั้ง(โปรดระบุ).....
6. นักเรียนมีส่วนร่วมในด้านใดบ้างในการจัดการเรียนรู้ที่
 การเลือกแหล่งเรียนรู้
 การวางแผนการเดินทาง
 การเลือกวันเดินทาง
 การจัดกิจกรรมนันทนาการ
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

7. ประโยชน์ที่ได้จากการเดินทางไปศึกษายังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

- ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาของวิชาได้ง่าย
- ช่วยสร้างความจดจำได้ดี
- ช่วยให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
- ช่วยลดความเครียดจากการเรียน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

8. การจัดโครงการดังกล่าว มีข้อควรปรับปรุงในด้านใดบ้าง

- บริการยานพาหนะ
- บริการอาหารบนรถ / ร้านอาหาร
- บริการที่พัก
- เอกสารประกอบการบรรยาย
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. แหล่งเรียนรู้ที่ได้เดินทางไป มีข้อควรปรับปรุงในด้านใดบ้าง

- คู่มือนำชม
- สัญลักษณ์และการสื่อความหมาย
- ร้านอาหาร
- ห้องสุขา
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

10. การประเมินผลหลังจากที่ได้ไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

- เขียนรายงาน
- อภิปรายซักถาม
- จัดนิทรรศการ
- ทดสอบย่อยเก็บคะแนน
- ไม่มีการประเมิน

11. แหล่งเรียนรู้ที่อยากให้สถานศึกษาจัดในครั้งต่อไป

- แหล่งโบราณสถาน
- พระบรมมหาราชวัง
- โรงละคร ศูนย์วัฒนธรรม
- อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน
- สวนสนุก สวนสัตว์
- แหล่งเรียนรู้ชุมชน แปลงเกษตร
- นิทรรศการ งานแสดง
- สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

12. หลังจากกลับจากการเรียนรู้นอกสถานที่แล้ว ได้เดินทางไปศึกษาด้วยตนเองอีกหรือไม่

ไม่ได้ไปอีกเลย เพราะ ไม่มีผู้ร่วมเดินทางด้วย

ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้เดินทางเอง

ไม่มีเงินเพียงพอในการเดินทาง

ไม่มีเวลาเพียงพอ

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ไปอีก เพราะ

ไปศึกษาความรู้เพิ่มเติม

ไปท่องเที่ยวกับครอบครัว

ไปท่องเที่ยวกับเพื่อน

ประทับใจจากการไปทัศนศึกษา

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

ความพอใจในเรื่อง	ระดับความพอใจ / ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา					
1. แหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับ สาระการเรียนรู้					
2. เนื้อหาการบรรยายเหมาะสม ตามหัวเรื่อง					
3. เอกสารประกอบการบรรยาย					
4. กิจกรรมเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้มี ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต					
5. การจัดกิจกรรมเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้ มีความสำคัญต่อการเรียน					
ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยากร					
6. ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ จากวิทยากร					
7. บุคลิกภาพ การแต่งกาย ท่าทาง					

ความพอใจในเรื่อง	ระดับความพอใจ / ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8. การใช้ภาษาและน้ำเสียง					
9. การอธิบายสื่อความหมาย					
10. การตอบข้อซักถาม					
11. การใช้เวลาเหมาะสมกับเนื้อหา					
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ					
12. การจัดทำแผนและตารางกำหนดการ					
13. การบริการอาหารบนรถ					
14. กิจกรรมนันทนาการระหว่างการเดินทาง					
15. สถานที่พัก					
16. การบริการอาหารในร้านและที่พัก					
17. การควบคุมเวลาให้เป็นไปตามกำหนด					
18. การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในเรื่องต่าง ๆ					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ / ความคิดเห็นเพิ่มเติม

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

แบบขออนุญาตผู้ปกครองพานักเรียนและนักศึกษาไปนอกสถานที่

สถานศึกษา.....

(วัน/เดือน/ปี).....

เรื่อง การพานักเรียนและนักศึกษาไปนอกสถานที่

เรียน .....

ด้วย(ชื่อสถานศึกษา).....มีความประสงค์จะขออนุญาตนำ
(ชื่อนักเรียน/นักศึกษา).....ไปศึกษานอกสถานศึกษา ในการไปครั้งนี้
มีนักเรียน/นักศึกษาจำนวน.....คน มีครูอาจารย์ผู้ควบคุม.....คน
เป็นผู้ควบคุมไปเพื่อ.....ณ.....
จังหวัด.....เริ่มออกเดินทางวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
เวลา.....น. และจะไปตามเส้นทางผ่าน.....โดยยานพาหนะ.....
จะพักค้างคืนที่.....และกลับถึงสถานศึกษาวันที่.....
เดือน.....พ.ศ.....ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นจำนวน.....บาท
จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตพานักเรียน/นักศึกษาไปนอกสถานที่ พร้อมนี้ได้แนบ
รายละเอียดในการเดินทางมาด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ตำแหน่ง.....

โปรดกรอกแบบข้างล่างนี้เพื่อส่งคืนสถานศึกษา

ข้าพเจ้า.....ผู้ปกครอง.....

( ) อนุญาต ( ) ไม่อนุญาต ให้ไปทัศนศึกษาในครั้งนี้

หมายเหตุ โปรดขีดเครื่องหมาย X ในช่องที่ต้องการ

แบบขออนุญาตผู้บังคับบัญชาพานักเรียนและนักศึกษาไปนอกสถานที่

สถานศึกษา.....

(วัน/เดือน/ปี).....

เรื่อง การพานักเรียนและนักศึกษาไปนอกสถานที่

เรียน .....

ข้าพเจ้าขออนุญาตพานักเรียนและนักศึกษาจำนวน.....คน และครู
 อาจารย์ควบคุม.....คน โดยมี.....เป็นผู้ควบคุมไปเพื่อ
 .....ณ.....จังหวัด.....
 เริ่มออกเดินทางวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.
 และจะไปตามเส้นทาง ผ่าน.....โดยพาหนะ.....
 จะพักค้างคืนที่.....กลับถึงสถานศึกษาวันที่.....เดือน.....
 พ.ศ.....ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นจำนวน.....บาท การไปครั้งนี้ได้ปฏิบัติตาม
 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการพานักเรียนและนักศึกษาไปนอกสถานที่แล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบรายงานผลการพานักเรียนและนักศึกษาไปนอกสถานที่

สถานศึกษา.....

(วัน/เดือน/ปี).....

เรื่อง การพานักเรียนและนักศึกษาไปนอกสถานที่

เรียน .....

ตามที่ข้าพเจ้าได้รับอนุญาตพานักเรียนและนักศึกษามีจำนวน.....คน

อาจารย์ผู้ควบคุม.....คน โดยมี.....เป็นผู้ควบคุมไปเพื่อ

.....ณ.....จังหวัด.....

การพานักเรียนนักศึกษาไปครั้งนี้เป็นไปด้วยความ.....

(เรียบร้อยหรือไม่เรียบร้อย ให้ชี้แจงโดยละเอียด).....

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ตำแหน่ง.....